

**VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
HRVATSKA NARODNA BANKA**

NACIONALNI PLAN ZAMJENE HRVATSKE KUNE EUROM

Prosinac 2020.

UVOĐENJE
EURA U
REPUBLICI
HRVATSKOJ

UVODNA RIJEČ PREDSJEDNIKA VLADE

U prethodnom i sadašnjem mandatu ova Vlada ima dva strateška cilja dublje europske integracije Hrvatske koji daju puni smisao našem članstvu u Europskoj uniji: pristupanje europodručju i ulazak u Schengenski prostor. Stoga smo još u svibnju 2018. donijeli Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, čime je pokrenut višegodišnji proces pristupanja europodručju.

Javnu raspravu na tu temu otvorili smo zajedno s Hrvatskom narodnom bankom još u listopadu 2017., pokazujući spremnost za uključivanje najšire javnosti u taj višegodišnji proces. Jasno smo tada izložili analize koristi i troškova uvođenja eura te opisali uvjete i korake koji nam slijede na tom putu. Sam pristup europskom tečajnom mehanizmu ERM II od početka smo priželjkivali tijekom 2020. godine, ujedno i godine hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije. Iz tadašnje perspektive bio je to vrlo ambiciozan plan. Danas je on ostvaren.

S ponosom mogu reći da smo taj ambiciozan cilj zajednički i ostvarili, i to unatoč nepovoljnim okolnostima povijesno razornog potresa i pandemije COVID-19. Priključenje hrvatske kune europskom tečajnom mehanizmu ERM II 10. srpnja 2020. bilo je rezultat predanog rada i odlične koordinacije svih dionika u tom procesu. Potvrda je realističnosti naših inicijalnih očekivanja i ocjena, kao i uspješnosti naše odgovorne gospodarske i fiskalne politike. Iza toga stoji kontinuiran napredak u reformama i ustrajno smanjivanje makroekonomskih neravnoteža i strukturnih ranjivosti, bez čega ne bi bilo moguće ostvariti taj cilj.

Ulaskom u europski tečajni mehanizam ERM II ispunjeni su i posljednji politički preduvjeti za ulazak Hrvatske u europodručje te je proces otad ušao u završnu fazu s jasno postavljenim okvirom, što uvođenje eura omogućuje već 1. siječnja 2023. Zbog svijesti o koristima koje euro donosi hrvatskim građanima i gospodarstvu ostajemo potpuno predani i odlučni uvesti euro upravo u tom najkraćem mogućem roku. Za postizanje tog cilja moramo ispuniti maastrichtske kriterije nominalne konvergencije i provesti strukturne mjere na koje smo se obvezali pri ulasku u ERM II. Također, trebamo se na operativnoj razini pripremiti za zamjenu hrvatske kune eurom. Ne podcjenjujući veličinu izazova i zahtjevnost posla koji je pred nama, osobito u ovim neuobičajenim okolnostima, uvjeren sam da ćemo i preostali posao u cijelosti dovršiti na vrijeme.

Pred nama je, dakle, dvogodišnje razdoblje sudjelovanja u tečajnom mehanizmu, tijekom kojega trebamo zadovoljiti pet maastrichtskih kriterija nominalne konvergencije. Riječ je o dva fiskalna kriterija – proračunskom manjku i dugu, inflacijskom kriteriju, kriteriju kamatnih stopa te kriteriju stabilnosti tečaja. Sve makroekonomske veličine kontinuirano

su se između 2016. do 2019. godine kretale unutar granica zadanih tim kriterijima. No, kako nismo bili uključeni u ERM II, formalno nismo mogli ispuniti kriterij stabilnosti tečaja. Aktualna kriza u velikoj će mjeri otežati ispunjavanje fiskalnih kriterija. No, to nas neće pokolebati u našem naumu da već u 2021. proračunski manjak spustimo ispod kritične razine od 3 posto BDP-a, a omjer javnog duga i BDP-a vratimo na silaznu putanju kako bismo zadovoljili fiskalne kriterije.

Da bi se koristi uvođenja eura materijalizirale u svojoj punini, nužno je nastaviti rad na stvaranju okruženja koje pridonosi održivoj ekonomskoj konvergenciji. Stoga ćemo u sljedećoj godini ispuniti svih osam mjera iz četiriju reformskih područja – jačanje okvira za borbu protiv pranja novca, smanjenje administrativnoga i financijskog opterećenja za gospodarstvo, poboljšanje korporativnog upravljanja u državnim poduzećima i jačanje nacionalnog stečajnog okvira – na koje smo se obvezali pri ulasku u ERM II, a koje su važne za ostvarivanje visokog stupnja održive ekonomske konvergencije i uspješno sudjelovanje u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije.

Uz nastavak vođenja razboritih ekonomskih i strukturnih politika radi jačanja konkurentnosti i otpornosti hrvatskoga gospodarstva, započet ćemo i konkretne operativne pripreme za zamjenu hrvatske kune eurom. Zamjena valute složen je postupak koji ovisi o velikom broju dionika i brojnim priprema koje je potrebno provesti u relativno kratkom roku. S tim su ciljem Vlada i Hrvatska narodna banka pripremile ovaj strateški dokument – Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom – koji ocrtava plan provedbe glavnih aktivnosti potrebnih za učinkovit i uspješan prelazak na euro kojeg planiramo 1. siječnja 2023. ako dotad ispunimo sve kriterije i ako to budu omogućile šire gospodarske i financijske okolnosti.

U gospodarskom oporavku, koji će pridonijeti boljim makroekonomskim pokazateljima Hrvatske, pomoći će nam i 24,5 milijardi eura koje imamo na raspolaganju iz europskih sredstava, a posebno provedba našeg Nacionalnog plana oporavka i otpornosti.

U svim predstojećim aktivnostima povezanima s uvođenjem eura osobito ćemo voditi računa o informiranju građana te punu pozornost posvetiti zaštiti potrošača. S tim ćemo ciljem slijediti dobre prakse iz zemalja koje su euro već uvele uspostavom različitih mehanizama koji su njihove građane uspješno zaštitili od neopravdanog povećanja cijena. U tome će nam dugogodišnji stabilan tečaj kune prema euru biti dodatna olakotna okolnost. Stoga vjerujem da će naša nastojanja i na tom području biti uspješna i pridonijeti da hrvatski građani, jednom kada euro bude uveden, prepoznaju njegov doprinos poboljšanju životnog standarda i daljnjeg gospodarskog razvoja Hrvatske.

Andrej Plenković
Predsjednik Vlade

UVODNA RIJEČ GUVERNERA HRVATSKE NARODNE BANKE

Od samog početka procesa 2017. godine, odnosno predstavljanja Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj, vodio nas je jasan razlog. Razlog su, nesumnjivo, trajne i znatne koristi članstva u europodručju, koje, osobito zbog domaćih specifičnosti, izrazito pretežu nad mogućim nedostacima. Taj je motiv jednako snažan i danas, nakon što je ulaskom u europski tečajni mehanizam ERM II napravljen ključni korak prema uvođenju eura, moguće već od 1. siječnja 2023. Premda se ovaj završni dio puta do uvođenja eura može činiti kao puka formalnost, ostvarivanje

tog cilja u predviđenom roku zahtijeva besprijekornu izvedbu, pa je stoga itekako ambiciozan pothvat.

Nastavak vožnje u "brzoj traci" za uvođenje eura uz razborite ekonomske i strukturne politike podrazumijeva i početak pažljivog planiranja operativnih aktivnosti za zamjenu hrvatske kune eurom. Upravo u tom kontekstu pripremljen je ovaj Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom koji opisuje sve glavne operativne mjere potrebne za glatko odvijanje tog procesa, kao i njegove ključne elemente poput pravila za preračunavanje cijena i drugih vrijednosti, konvertiranje depozita i kredita te prilagodbe promjenjivih kamatnih stopa. Taj se Plan nadovezuje na Eurostrategiju, a njegovo je glavno načelo zaštita potrošača – proces za potrošača mora biti besplatan, odnosno potrošač ne smije biti u financijski nepovoljnijem položaju nego što bi bio da euro nije uveden. S tim na umu posebna pozornost posvećuje se mjerama i mehanizmima za zaštitu potrošača od neispravnog preračunavanja i neopravdanog povećanja cijena.

Sve aktivnosti usmjerene na zamjenu kune eurom osmišljavat će i provoditi niz dionika iz svih segmenata gospodarstva, financijskog sektora i same države. Za uspjeh cjelokupnog procesa stoga je iznimno važna učinkovita organizacija i koordinacija svih dionika, kao i komunikacija s građanima i gospodarstvenicima. S tom će se svrhom ustrojiti ukupno šest koordinacijskih odbora – za zamjenu gotovog novca, za zakonodavne prilagodbe, za prilagodbu opće države, za prilagodbu financijskog sustava, za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača, te odbor za komunikaciju – gdje će svaki od njih detaljno razraditi potrebne aktivnosti u svom djelokrugu, a onda i nadzirati njihovu provedbu.

Povlačenje kuna odnosno puštanje novčanica i kovanica eura u optjecaj ključna je operacija cjelokupnog procesa zamjene, a u njoj će pozadini stajati Hrvatska narodna banka. Ta kompleksna operacija mora osigurati brz i praktičan prelazak na euro u svim dijelovima zemlje. O zahtjevnosti pothvata najbolje govori činjenica da će trebati povući više od 500 milijuna komada novčanica kuna, koje bi položene jedna na drugu formirale 50-kilometarski stup, dakle gotovo 6 visina Mount Everesta, te više od 1,1 milijarde

komada kovanica kuna i lipa, koje ukupno teže kao 120 zagrebačkih električnih tramvaja, a prostor nogometnog igrališta ispunile bi do visine od pola metra. Istodobno će trebati pustiti u optjecaj usporedive količine novčanica i kovanica eura. U toj će nam operaciji zasigurno dobro doći prethodna iskustva sa zamjenom valute iz 1990-ih, kada smo uspješno odradili dvije zamjene valute, najprije u hrvatski dinar, a potom i u kunu.

Zaključno, euro će ujedno afirmirati ravnopravnost naših građana s građanima najvećih i najjačih europskih gospodarstava i, suprotno uobičajenoj percepciji, povećati naš manevarski prostor za vođenje ekonomske politike. Hrvatske kovanice eura, koje ćemo pustiti u optjecaj, imat će nacionalnu stranu s našim motivima i ravnopravno će kolati u svim zemljama europodručja. U postupak odabira motiva – koji će postati važan element naše svakodnevne prepoznatljivosti na prostoru od Cipra i Finske do Irske i Portugala – namjeravamo uključiti građane Republike Hrvatske. To će ujedno svima približiti činjenicu da euro postaje i naš novac. Premda može zvučati pretenciozno, puštanje hrvatskih eura u optjecaj simbolično će označiti i širenje naše monetarne jurisdikcije na područje cijelog europodručja. Od uvođenja eura, i Hrvatska narodna banka dobiva mjesto za stolom za kojim se odlučuje o monetarnoj politici u europodručju. Te nas se odluke i sada itekako tiču zbog globalne važnosti eura – riječ je o drugoj najznačajnijoj valuti na svijetu – kao i intenziteta gospodarskih i financijskih veza s europodručjem. Monetarna politika u europodručju i sada snažno utječe na uvjete financiranja u Hrvatskoj, a nakon uvođenja eura i naš će se glas početi uzimati u obzir pri donošenju odluka najznačajnije europske financijske institucije. Hrvatska narodna banka će, u cilju ostvarenja tog povijesnog postignuća nastaviti voditi monetarnu i tečajnu politiku usmjerenu na očuvanje niske i stabilne inflacije, te predano raditi sa svim dionicima na operativnim pripremama za uvođenje eura.

Boris Vujčić
Guverner Hrvatske narodne banke

SADRŽAJ

SAŽETAK	8
1. UVOD.....	11
2. GLAVNI POJMOVI I TIJEK PROCESA ZAMJENE VALUTE	13
2.1. Glavni pojmovi.....	13
2.2. Tijek procesa zamjene valute	16
3. PRAVNA OSNOVA	18
3.1. Zakonodavni okvir Europske unije	18
3.2. Euro u nacionalnom zakonodavstvu.....	20
4. ZADACI I ODGOVORNOSTI POJEDINIH DIONIKA.....	22
4.1. Koordinacija pripremnih aktivnosti za uvođenje eura.....	22
4.2. Hrvatska narodna banka	26
4.3. Banke i nebankovne financijske institucije	28
4.4. Sektor države.....	30
4.5. Sektor poduzeća	33
5. ZAŠTITA POTROŠAČA	35
5.1. Pravila o preračunavanju cijena	35
5.2. Dvojno iskazivanje cijena	36
5.3. Informiranje.....	38
6. POSTUPAK KONVERZIJE KUNA U EURE	39
6.1. Predopskrba banaka i posredna predopskrba poduzeća, Fine i Hrvatske pošte d.d. novčanicama i kovanim novcem eura	39
6.2. Konverzija gotovog novca, depozita i kredita.....	41
6.3. Konverzija vrijednosnih papira	48
7. INFORMATIVNA KAMPANJA.....	50
7.1. Aktivnosti provedene neposredno nakon objave Eurostrategije	50
7.2. Ciljevi informativne kampanje i ciljane skupine.....	51
7.3. Vremenski raspored informacijskih aktivnosti.....	52
Pravni izvori.....	55
Popis kratica	56

SAŽETAK

Na dan svoga uvođenja euro će postati zakonsko sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj. Hrvatsko gospodarstvo time će ostvariti brojne koristi. Primjerice, valutni rizik u eurima, kojemu je izložena većina dužnika, potpuno će nestati, međunarodna razmjena s članicama europodručja bit će olakšana jer neće biti potrebe za učestalim zamjenama kuna u eure i obratno, zaduživanje će postati povoljnije, a otpornost gospodarstva na vanjske šokove povećat će se. Sve navedeno pridonijet će poboljšanju poslovne i investicijske klime u Republici Hrvatskoj. Zamjena hrvatske kune eurom iznimno je složen proces u koji će biti uključen velik broj dionika, a zasnivat će se na načelima učinkovitosti i informiranosti svih sudionika procesa, a posebice građana.

Konverzija gotovog novca, depozita, kredita, cijena i ostalih novčanih iskaza vrijednosti provodit će se bez naknade primjenom fiksnog tečaja konverzije. U postupku konverzije, gotov novac, cijene i svi ostali iznosi iskazani u kunama preračunavat će se u eure primjenom fiksnog tečaja konverzije iskazanog u punom brojčanom iznosu, dakle uključujući svih njegovih pet decimala, i potom zaokruživanjem dobivenog iznosa na dvije decimale. Preračunavanje iznosa primjenom skraćenog oblika fiksnog tečaja konverzije neće biti dopušteno.

Glavnina transakcija zamjene novčanica i kovanog novca kuna u eure provest će se tijekom prva dva tjedna od dana uvođenja eura. Banke će pružati uslugu zamjene novčanica i kovanog novca kuna u eure godinu dana od dana uvođenja eura. U prvih šest mjeseci banke će zamjenu gotovog novca pružati bez naknade, a sljedećih šest mjeseci za tu će uslugu moći zaračunavati naknadu. Gotov novac kuna moći će se u prvih šest mjeseci (od dana uvođenja eura) bez naknade zamijeniti u eure i u poslovnicama Financijske agencije (nadalje: Fina) i Hrvatske pošte d.d.

HNB će bez vremenskog ograničenja mijenjati novčanice kuna u eure, a kovani novac do isteka tri godine od dana uvođenja eura. Nakon što istekne rok u kojemu zamjenu gotovog novca obavljaju banke, Fina i Hrvatska pošta d.d., građani će gotov novac moći mijenjati isključivo kod HNB-a. Središnja banka će uslugu zamjene

gotovog novca obavljati bez naknade, i to novčanica bez vremenskog ograničenja, a kovanog novca do isteka tri godine od dana uvođenja eura. Unatoč vrlo dugim rokovima zamjene očekuje se da će zamjena kunskoga gotovog novca biti osobito intenzivna tijekom prva dva tjedna od dana uvođenja eura.

Konverzija u euro kunskih sredstava na računima u bankama provest će se trenutačno na dan uvođenja eura. Sva kunska sredstva na tekućim, žiroračunima i štednim računima kod domaćih banaka bit će pretvorena u eure bez naknade na sam dan uvođenja eura. Dakle, za razliku od gotovog novca, čija je konverzija vremenski dug i logistički vrlo zahtjevan posao, novac koji se drži na bankovnim računima pretvorit će se u eure brzo i jednostavno, bez potrebe za prijelaznim razdobljem. Upravo zato, u mjesecima uoči uvođenja eura građane će se pozivati da što više novčanica i kovanog novca kuna pohrane na račune kod banaka. S obzirom na to da će sva kunska sredstva na računima biti konvertirana u eure na dan uvođenja eura, počevši od tog dana bezgotovinski platni promet obavljat će se isključivo u eurima.

Od dana uvođenja eura svi kunski krediti i krediti s valutnom klauzulom u eurima smatrat će se kreditima u eurima. Uvođenje eura neće nužno iziskivati izmjene postojećih ugovora o kreditu, bez obzira na to je li riječ o kunskim kreditima ili kreditima s valutnom klauzulom u eurima, jer će pitanje njihove konverzije biti regulirano zakonom kojim se uređuje uvođenje eura u Republici Hrvatskoj (nadalje: zakon o euru). Konkretno, taj će zakon propisati da ugovori o kreditima ostaju na snazi, a iznosi iskazani u kunama u tim ugovorima smatrat će se iznosima u eurima, pri čemu će se iznosi preračunavati prema fiksnom tečaju konverzije bez ikakve naknade za dužnike. Ako je kamatna stopa na kredit fiksna, ta će se stopa nastaviti primjenjivati i nakon uvođenja eura. S druge strane, ako je kredit bio ugovoren s promjenjivom kamatnom stopom vezanom uz određeni parametar, prema odredbama zakona o euru taj će parametar biti prema potrebi modificiran, što će regulirati zakon o euru. Pritom se financijski položaj dužnika neće smjeti pogoršati. Banke će svoje klijente o nadolazećim promjenama morati obavijestiti nekoliko tjedana prije službenog prelaska na euro.

Tijekom prva dva tjedna od dana uvođenja eura u optjecaju će se istodobno nalaziti kune i euri, a nakon isteka tog razdoblja euro će biti jedino zakonsko sredstvo plaćanja. U svrhu osiguranja nesmetanog prelaska na novu valutu, u kratkom prijelaznom razdoblju kuna i euro istodobno će imati status zakonskog sredstva plaćanja. Drugim riječima, građani će u prva dva tjedna počevši od dana uvođenja eura u trgovinama moći plaćati objema valutama. S druge strane, trgovci bi ostatak novca kupcima trebali vraćati isključivo u eurima. To znači da će trgovci zamijeniti u eure dio ukupnoga kunskoga gotovog novca u optjecaju. Propisat će se pravilo prema kojemu trgovac u ovom prijelaznom razdoblju u jednoj transakciji s kupcem neće morati primiti

više od 50 komada kovanog novca kuna. Po isteku dva tjedna od dana uvođenja eura euro će biti jedino zakonsko sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj.

Nadležna tijela poduzet će niz mjera u svrhu zaštite potrošača od neopravdanog povećanja i neispravnog preračunavanja cijena. Ispitivanja javnog mnijenja pokazala su da među hrvatskim građanima postoji bojazan da će uvođenje eura dovesti do snažnog jednokratnog porasta cijena. Međutim, iskustva država koje su već uvele euro pokazuju da su takvi strahovi neutemeljeni, posebice ako nadležna tijela poduzmu adekvatne mjere u svrhu zaštite potrošača.

Obveza dvojnog iskazivanja cijena ključna je mjera za sprječavanje neopravdanog povećanja i neispravnog preračunavanja cijena. Uvođenje nove valute može privremeno otežati usporedbu cijena, što bi neki trgovci mogli pokušati iskoristiti da povećaju svoju dobit na teret potrošača. S ciljem sprječavanja takve prakse, Vlada Republike Hrvatske donošenjem zakona o euru i izmjenama relevantnih propisa uvest će obvezu dvojnog iskazivanja cijena koja će biti na snazi u razdoblju od 30 dana od odluke Vijeća EU-a o uvođenju eura u Hrvatskoj do 12 mjeseci nakon dana uvođenja eura. Obveza dvojnog iskazivanja cijena omogućit će lakše identificiranje trgovaca i pružatelja usluga koji su neopravdano povećali ili neispravno preračunali cijene u euro. Prijave s osnove neopravdanog povećanja ili neispravnog preračunavanja cijena bit će omogućene putem službene internetske stranice uvođenja eura (www.euro.hr) i putem drugih kanala, o čemu će opća javnost biti na vrijeme obaviještena.

1. UVOD

Republika Hrvatska potpisivanjem Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji postala je stranka Ugovora o Europskoj uniji, kao i Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, što znači da se odredbe temeljnih ugovora EU-a primjenjuju i na Hrvatsku. Budući da je uspostava ekonomske i monetarne unije čija je valuta euro definirana Ugovorom o Europskoj uniji iz 1992. (članak 3. pročišćene verzije tog Ugovora), Republika Hrvatska je putem svoga pristupnog ugovora preuzela obvezu uvođenja eura nakon što ispuni propisane uvjete kao i druge odredbe koje se odnose na države članice koje rabe zajedničku valutu. Iste se odredbe primjenjuju u svim državama članicama koje su EU-u pristupile nakon potpisivanja Ugovora o Europskoj uniji.

U listopadu 2017. Vlada RH i Hrvatska narodna banka (nadalje: HNB) predstavili su Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (nadalje: Eurostrategija). Taj je dokument, među ostalim, predstavio detaljnu analizu koristi i troškova uvođenja eura, koja je pokazala da će u slučaju Republike Hrvatske (nadalje: Hrvatska) prednosti znatno premašiti nedostatke. U Eurostrategiji je također ustanovljeno da zahvaljujući uravnoteženom gospodarskom rastu i ostvarenoj fiskalnoj prilagodbi Hrvatska danas zadovoljava sve formalne kriterije za uvođenje eura osim kriterija koji se tiče dvogodišnjeg sudjelovanja u tečajnom mehanizmu (nadalje: ERM II). Vlada RH posvećena je razboritom vođenju ekonomske politike s ciljem jačanja otpornosti hrvatskoga gospodarstva, što će ga ujedno učiniti spremnijim za buduće sudjelovanje u monetarnoj uniji.

Prije nego što ju je Vlada RH službeno donijela, za Eurostrategiju je proveden postupak javnog savjetovanja te je predstavljena široj javnosti putem ciklusa konferencija i javnih izlaganja dužnosnika Vlade RH i HNB-a.¹ Svrha tih aktivnosti bila je informirati građane i poduzetnike o postupku prelaska na euro i njegovim mogućim učincima na hrvatsko

¹ Vlada je Eurostrategiju službeno donijela na sjednici u svibnju 2018. godine, nakon što je okončan postupak javnog savjetovanja.

gospodarstvo. Velika većina predstavnika stručne i poslovne zajednice iskazala je podršku nastojanjima Vlade RH i HNB-a vezano uz uvođenje eura. Isto tako, provedene ankete upućuju na to da približno polovina hrvatskih građana podupire plan za uvođenje eura, a čak 80% građana očekuje da će Hrvatska uvesti euro u sljedećih deset godina.

U ovom dokumentu, koji se nadovezuje na Eurostrategiju, dan je pregled svih važnijih aktivnosti koje će sudionici priprema za uvođenje eura, iz privatnoga i javnog sektora, provoditi u sljedećem razdoblju u okviru priprema za uvođenje eura. Pritom se, među ostalim, pojašnjavaju postupci nabave i opskrbe novčanicama i kovanim novcem eura, opisuju potrebne zakonske prilagodbe, definiraju se pravila o preračunavanju cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti te se objašnjava postupak zamjene gotovog novca. Nadalje, s obzirom na bojazan građana da će uvođenje eura dovesti do povećanja cijena i smanjenja životnog standarda, velika pozornost posvećena je upravo mjerama koje će biti upotrijebljene u svrhu zaštite potrošača. U dokumentu su navedene i objašnjene aktivnosti koje će trgovačka društva, sve ostale pravne osobe koje pružaju usluge kao i sve fizičke osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost ili obrt (nadalje: poduzeća) morati provesti u okviru postupka uvođenja eura. Naposljetku, ovaj dokument uključuje i osnovna načela informativne kampanje koja će biti detaljnije razrađena u zasebnom dokumentu – *Komunikacijskoj strategiji o uvođenju eura u Republici Hrvatskoj*. Svrha je informativne kampanje podizanje svijesti građana o fiksnom tečaju konverzije i njegovoj primjeni kod preračunavanja novčanih iskaza vrijednosti, načinu zamjene kuna za eure, vizualnim i sigurnosnim obilježjima novčanica i kovanog novca eura, mjerama zaštite potrošača i drugim važnim pitanjima povezanim s uvođenjem eura.

Struktura dokumenta je sljedeća: u drugom poglavlju pojašnjavaju se glavni pojmovi i tijek procesa uvođenja eura. Treće poglavlje daje pregled pravnog okvira na razini Europske unije (nadalje: EU) koji uređuje pitanje korištenja eura kao zajedničke valute te opisuje prilagodbe nacionalnog zakonodavstva potrebne za uvođenje eura. U četvrtom poglavlju objašnjene su uloge glavnih dionika u procesu uvođenja eura, a u petom poglavlju opisuju se mjere koje će nadležna tijela primijeniti s ciljem zaštite od neopravdanog povećavanja cijena i neispravnog preračunavanja cijena.² U šestom poglavlju detaljno se opisuje tijek konverzije kunskih sredstava u eure. Posljednje, sedmo poglavlje donosi glavne elemente informativne kampanje.

² Neopravdanost povećanje cijena odnosi se na situaciju kada trgovac ili pružatelj usluge pri uvođenju eura poveća cijenu nekog proizvoda ili usluge s namjerom da poveća svoju profitnu maržu i tako iskoristi privremeno smanjenu sposobnost kupaca da objektivno vrednuju cijene u novoj valuti. S druge strane, neispravno preračunavanje cijena odnosi se na situaciju kada trgovac preračunava cijene iz nacionalne valute u euro primjenom pogrešnoga konverzijskog tečaja ili se pri preračunavanju ne pridržava propisanih pravila o zaokruživanju.

2. GLAVNI POJMOVI I TIJEK PROCESA ZAMJENE VALUTE

2.1. Glavni pojmovi

Konverzija

Konverzija označuje proces koji uključuje fizičku zamjenu gotovog novca kuna za eure i preračunavanje novčanih iskaza vrijednosti (npr. cijena u trgovinama, iznosa kredita i depozita, vrijednosti udjela u mirovinskim i investicijskim fondovima, cijena vrijednosnih papira) iz kuna u eure.

Fiksni tečaj konverzije

Otprilike šest mjeseci prije nego što Hrvatska uvede euro³ Vijeće EU-a, na preporuku Europske komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom (nadalje: ESB), donijet će odluku o uvođenju eura i utvrditi neopozivi tečaj prema kojemu će euro zamijeniti hrvatsku kunu (nadalje: fiksni tečaj konverzije). Fiksni tečaj konverzije imat će ukupno pet decimala. Preračunavanje novčanih iskaza vrijednosti iz kuna u eure izvršavat će se primjenom punoga brojčanog iznosa fiksnog tečaja konverzije, dakle korištenjem svih pet decimala,⁴ i nakon toga zaokruživanjem dobivenog iznosa na dvije decimale u skladu s uobičajenim pravilima. Preračunavanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti prema tečaju koji se razlikuje od fiksnog tečaja konverzije neće biti dopušteno.

³ Dosad je praksa bila da Vijeće EU-a uredbom neopozivo utvrđuje fiksni tečaj zamjene valute eurom otprilike šest mjeseci prije nego što država članica uvede euro. Međutim, Vijeće EU-a tu odluku može donijeti i kasnije, primjerice dva ili tri mjeseca uoči dana uvođenja eura. U takvim okolnostima, provođenje ostalih aktivnosti, poput izrade kovanog novca, predopskrbe banaka gotovim novcem i uvođenja obveze dvojnog iskazivanja cijena, započelo bi malo kasnije nego što je uobičajeno.

⁴ Preračunavanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti obavljat će se isključivo po fiksnom tečaju konverzije u obliku direktne kotacije EUR/HRK u njegovom punom brojčanom iznosu. Preračunavanje po inverznom tečaju konverzije (indirektna kotacija) neće biti dozvoljeno.

Predopskrba banaka gotovim novcem i posredna predopskrba poduzeća

Četiri mjeseca prije dana uvođenja eura HNB će početi opskrbljivati poslovne banke⁵ (nadalje: banke) novčanicama eura, a kovanim novcem najranije tri mjeseca prije uvođenja eura. Predopskrba banaka gotovim novcem nužna je kako bi banke počevši od dana uvođenja eura mogle građanima i poduzećima pružati uslugu zamjene valute u potrebnom obujmu. Banke će dio poduzeća moći opskrbiti eurima i prije dana uvođenja eura u okviru postupka posredne predopskrbe. Predopskrba poduzeća gotovim novcem, posebice trgovaca, potrebna je kako bi ih se osposobilo da, u skladu sa zakonskim odredbama, od dana uvođenja eura svojim klijentima vraćaju isključivo eure. Mjesec dana prije službenog prelaska na euro građani će u bankama i u poslovnicama Fine i Hrvatske pošte d.d. moći nabaviti komplete kovanog novca eura i centa.

Konverzija gotovog novca

Banke će obaviti najveći dio zamjene gotovog novca za građane i poduzeća. U prvih šest mjeseci od dana uvođenja eura banke, Fina i Hrvatska pošta d.d. kunski će gotov novac mijenjati u eure u svim poslovnicama bez naknade, a u sljedećih će šest mjeseci tu uslugu pružati samo banke, pri čemu će imati pravo zaračunavati naknadu. Nakon što istekne godina dana od dana uvođenja eura, banke će prestati pružati uslugu konverzije. Preostale novčanice i kovani novac kuna građani će moći mijenjati isključivo kod HNB-a, koji će to činiti bez naknade, i to novčanice bez vremenskog ograničenja, a kovani novac do isteka tri godine od dana uvođenja eura.

Konverzija depozita i kredita

Sva kunska sredstva na tekućim, žiroračunima i štednim računima u bankama pretvorit će se u eure na dan uvođenja eura prema fiksnom tečaju konverzije. Pretvaranje sredstava na računima u bankama iz kuna u eure logistički je mnogo jednostavnije od fizičke zamjene novčanica i kovanog novca, pa stoga u ovom slučaju neće biti potrebno primijeniti prijelazno razdoblje. Od dana uvođenja eura svi krediti nominirani u kunama i krediti s valutnom klauzulom u eurima smatrat će se kreditima u eurima, pri čemu će se iznosi iskazani u kunama u kuskim kreditima preračunavati u eure primjenom fiksnog tečaja konverzije. Kada je riječ o kreditima s fiksnom kamatnom stopom, uvođenjem eura kamatna stopa neće se mijenjati. Kod kredita koji su ugovoreni s

⁵ Poslovne su banke institucije koje pružaju bankovne usluge na području Republike Hrvatske s odobrenjem HNB-a.

promjenjivom kamatnom stopom, na dan uvođenja eura postojeći parametri bit će prema potrebi modificirani, što će biti regulirano zakonom o euru. Pritom se financijski položaj dužnika neće smjeti pogoršati, a troškove povezane s eventualnom izmjenom ugovora o kreditu neće snositi klijenti banaka, već će ih snositi banke (*vidjeti u 6.2. Konverzija gotovog novca, depozita i kredita*).

Razdoblje dvojnog optjecaja

Prva dva tjedna počevši od dana uvođenja eura u optjecaju će istodobno biti gotov novac kuna i eura. To znači da će građanima tijekom tog prijelaznog razdoblja biti dopušteno plaćanje gotovim novcem u objema valutama. S druge strane, trgovine i ostala poduzeća građanima će vraćati isključivo eure, osim ako to zbog praktičnih razloga neće biti u mogućnosti činiti. Poduzeća će tako u transakcijama s potrošačima mijenjati kune u eure, što će građanima omogućiti dodatan kanal za zamjenu gotovog novca. Nakon isteka prva dva tjedna euro će ostati jedino zakonsko sredstvo plaćanja u Hrvatskoj.

Zaštita potrošača

Uvođenje eura neka bi poduzeća mogla pokušati iskoristiti da povećaju cijene. Vlada RH stoga će veliku pozornost posvetiti mjerama za zaštitu potrošača. Ključnu ulogu u tome imat će dvojno iskazivanje cijena. Naime, u razdoblju od 30 dana nakon odluke Vijeća o uvođenju eura u Hrvatskoj do 12 mjeseci nakon dana uvođenja eura (razdoblje dvojnog iskazivanja cijena) poduzeća će biti dužna cijene iskazivati u objema valutama. Nadležna tijela detaljno će nadzirati poštivanje tog pravila i postupati prema danim im ovlastima. Važnu ulogu u nadziranju provedbe pravila o obveznom dvojnog iskazivanju cijena, kao i njihovu korektnom preračunavanju, imat će potrošači koji će o uočenim nepravilnostima moći izvijestiti nadležna tijela. Nakon ocjene prijave i potvrde osnovanosti javno će se objaviti ime trgovca ili pružatelja usluga koji je neopravdano povećao cijene odnosno neispravno ih preračunao u novu valutu (ime će se naći na tzv. "crnoj listi"). Osim na portalu www.euro.hr, ti će popisi biti javno dostupni i putem drugih kanala informiranja, primjerice putem plaćenih oglasa u dnevnim novinama i na internetskim portalima.

Učinkovitost i informiranost

Vlada RH i HNB provest će brojne aktivnosti kako bi proces zamjene hrvatske kune eurom bio učinkovit, a svi sudionici procesa, posebno građani, pravodobno i adekvatno informirani. S tim ciljem, dio pripremnih aktivnosti početi će se provoditi već nekoliko godina prije ciljanog datuma uvođenja eura. To se, primjerice, odnosi na odabir dizajna

naličja kovanog novca, planiranje izrade inicijalnih količina kovanog novca eura i centa, planiranje nabave inicijalnih količina novčanica eura, izradu nacрта zakonodavnih izmjena te na provedbu informativne kampanje o uvođenju eura. Posebna pozornost u kampanji bit će posvećena informiranju građana o načinu preračunavanja plaća, mirovina, kunskih kredita i depozita te o mjerama kojima će ih država štititi od neopravdanog povećanja i neispravnog preračunavanja cijena.

2.2. Tijek procesa zamjene valute

Pripremno razdoblje

Vrijeme	Aktivnost
otprilike šest mjeseci prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> Vijeće EU-a odlučuje da Hrvatska zadovoljava potrebne uvjete za uvođenje eura i utvrđuje devizni tečaj po kojemu će se izvršiti konverzija kuna u eure; odluka se najčešće donosi u srpnju, dakle nepunih šest mjeseci prije dana uvođenja eura. Počinje se provoditi javna kampanja kojom se građane poziva da višak gotovog novca kuna pohrane na kunske račune kod banaka te im se objašnjava da nema potrebe da pretvaraju kune u eure prije službenog uvođenja eura.
30 dana nakon što Vijeće EU-a potvrdi da Hrvatska zadovoljava sve kriterije za uvođenje eura (otprilike pet mjeseci prije uvođenja eura)	<ul style="list-style-type: none"> Počinje razdoblje obveznoga dvojnog iskazivanja cijena.
četiri mjeseca prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> HNB počinje opskrbljivati banke novčanicama eura (predopskrba).
(najranije) tri mjeseca prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> HNB počinje opskrbljivati banke kovanim novcem eura i centa (predopskrba).
mjesec dana prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> Banke počinju opskrbljivati poduzeća, Finu i Hrvatsku poštu d.d. novčanicama i kovanim novcem eura (posredna predopskrba⁶). Počinje prodaja kompleta kovanog novca eura i centa građanima u bankama i poslovnica Fine i Hrvatske pošte d.d.

⁶ Posredna predopskrba (engl. *sub-frontloading*) termin je kojim se koristi u propisima Europske središnje banke, a označuje proces u kojemu banke u razdoblju neposredno prije uvođenja eura opskrbljuju poduzeća gotovim novcem eura.

Razdoblje dvojnog optjecaja

Vrijeme	Aktivnost
dan uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> Počinje fizička zamjena novčanica i kovanog novca kuna za eure u bankama i poslovnica Fine i Hrvatske pošte d.d. bez naknade. Počinje dvotjedno razdoblje dvojnog optjecaja, tijekom kojega kuna i euro imaju status zakonskog sredstva plaćanja. Kunska sredstva na računima kod banaka u cijelosti se pretvaraju u eure. Svi krediti nominirani u kunama smatraju se kreditima u eurima.
dva tjedna nakon uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> Završava razdoblje dvojnog optjecaja; euro postaje jedino zakonsko sredstvo plaćanja i službena valuta u Republici Hrvatskoj.

Razdoblje nakon završetka dvojnog optjecaja

Vrijeme	Aktivnost
šest mjeseci nakon uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> Fina i Hrvatska pošta d.d. prestaju pružati uslugu zamjene gotovog novca. Završava razdoblje u kojemu su građani mogli mijenjati gotov novac u bankama bez naknade te počinje razdoblje od sljedećih šest mjeseci tijekom kojeg banke imaju pravo zaračunavati naknadu za uslugu zamjene gotovog novca.
12 mjeseci nakon uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> Banke u potpunosti prestaju pružati uslugu zamjene gotovog novca. Zamjena gotovog novca moguća je samo kod HNB-a, koji će to činiti bez naknade, i to novčanice bez vremenskog ograničenja, a kovani novac do isteka tri godine od dana uvođenja eura. Završava razdoblje obveznoga dvojnog iskazivanja cijena.

3. PRAVNA OSNOVA

3.1. Zakonodavni okvir Europske unije

Republika Hrvatska je putem svoga pristupnog ugovora preuzela obvezu uvođenja eura nakon što ispuni propisane uvjete kao i druge odredbe koje se odnose na države članice koje rabe zajedničku valutu. Upotreba eura kao jedinstvene valute u Ekonomskoj i monetarnoj uniji (nadalje: EMU) regulirana je trima uredbama Vijeća EU-a. To su Uredba Vijeća (EZ) br. 1103/97 od 17. lipnja 1997. o određenim odredbama koje se odnose na uvođenje eura⁷, Uredba Vijeća (EZ) br. 974/98 od 3. svibnja 1998. o uvođenju eura⁸ i Uredba Vijeća (EZ) br. 2866/98 od 31. prosinca 1998. o stopama konverzije između eura i valuta država članica koje usvajaju euro.⁹ Ove se uredbe izravno primjenjuju u svim državama sudionicama monetarne unije (nadalje: države europodručja) od dana uvođenja eura, pri čemu se posljednje dvije revidiraju svaki put kada neka država uvede euro. Konkretno, Uredba Vijeća (EZ) br. 974/98 mijenja se na način da se nova država uvrštava u popis država europodručja, dok se Uredba Vijeća (EZ) br. 2866/98 mijenja na način da se dopunjuje utvrđivanjem stope konverzije između eura i valute države koja uvodi euro.

Ti pravni akti, osim što propisuju da je euro službena valuta u svim članicama EMU-a, donose i glavna načela kojih se države članice trebaju pridržavati u postupku prelaska na euro. Jedno je od njih načelo neprekidnosti ugovora i drugih pravnih instrumenata (engl. *continuity of contracts and other legal instruments*). Prema tom načelu uvođenje eura ne smije utjecati na valjanost postojećih ugovora u kojima se navodi nacionalna valuta. Drugim riječima, prelazak s nacionalne valute na euro ne daje pravo niti jednoj ugovornoj strani da jednostrano raskine valjani ugovor ili mijenja pojedine ugovorne odredbe. Primjerice, ugovor o kreditu kod kojega je kamatna stopa fiksna, a iznos

⁷ SL L 162, 19. 6. 1997., str. 1. – 3.

⁸ SL L 139, 11. 5. 1998., str. 1. – 5.

⁹ SL L 359, 31. 12. 1998., str. 1. – 2.

glavnice nominiran u nacionalnoj valuti, nastavit će vrijediti i nakon dana uvođenja eura. Kamatna će stopa pritom ostati nepromijenjena, a iznos obveze iz ugovora o kreditu nominiran u nacionalnoj valuti pravno će značiti iznos obveze iz ugovora o kreditu nominiran u eurima, izračunat prema fiksnom tečaju konverzije. Ugovori o kreditu koji su ugovoreni s promjenjivom kamatnom stopom također će nastaviti vrijediti, ali će kamatne stope umjesto uz parametar u nacionalnoj valuti nakon uvođenja eura biti vezane uz odgovarajući parametar u euru (*vidjeti u 6.2. Konverzija gotovog novca, depozita i kredita*).

Način preračunavanja novčanih iskaza vrijednosti iz nacionalne valute u euro jasno je definiran u spomenutim uredbama Vijeća EU-a. Naime, iznosi u nacionalnoj valuti (npr. cijene u trgovinama) pretvaraju se u iznose u eurima korištenjem fiksnog tečaja konverzije u punom brojčanom iznosu, dakle sa svih pet decimala koje čine taj tečaj. U konkretnom slučaju Hrvatske to bi značilo da će se tek nakon što se iznos u kunama pretvori u eure, iznos u eurima zaokružiti na najbliži cent, dakle na dvije decimalne znamenke. Preračunavanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti upotrebom skraćene verzije fiksnog tečaja konverzije nije dopušteno.

Osim navedenih temeljnih uredbi kojima su propisana pravila za uvođenje eura u državama članicama, nizom drugih pravnih akata uređeno je funkcioniranje monetarne unije, od kojih se većina odnosi na zaštitu zajedničke valute, eura, od krivotvorenja. Propisi koji uređuju zaštitu eura od krivotvorenja već se danas primjenjuju u Hrvatskoj. Nadalje, iako je pravno neobvezujuća, vrlo je važna Preporuka Europske komisije iz 2008. o primjeni specifičnih mjera¹⁰ u državama članicama koje se pripremaju za uvođenje eura. Mjere iz Preporuke, poput dvojnog iskazivanja cijena, uspješno su implementirane u drugim članicama EU-a u postupku njihova prelaska na euro.

Naposljetku, u razdoblju nakon svjetske financijske krize u zakonodavstvo EU-a ugrađen je i dodatan skup propisa koji se izravno primjenjuju u državama europodručja. Riječ je o uredbama kojima se uređuje uspostava i funkcioniranje bankovne unije, koja za sada obuhvaća zajednički okvir za superviziju i zajednički okvir za sanaciju banaka. Sve države europodručja ujedno su i članice bankovne unije. Članice EU-a čija valuta nije euro također mogu sudjelovati u zajedničkom okviru za superviziju i sanaciju banaka, i to uspostavom bliske suradnje s ESB-om. Republika Hrvatska ušla je 10. srpnja 2020. u tečajni mehanizam ERM II te je istodobno uspostavljena bliska suradnja između Hrvatske narodne banke i ESB-a.

¹⁰ *Commission Recommendation of 10 January 2008 on measures to facilitate future changeovers to the euro (notified under document number C(2007) 6912) (SL L 23)*

3.2. Euro u nacionalnom zakonodavstvu

Uvođenje eura kao službene valute zahtijevat će prilagodbu pravnog okvira Hrvatske u cilju osiguranja pravne sigurnosti i stvaranja uvjeta za nesmetano i učinkovito funkcioniranje gospodarstva. Iskustva država članica koje su uvodile euro upućuju na to da se u pravilu u razdoblju koje prethodi uvođenju eura donosi zakon koji uređuje opća pitanja povezana s uvođenjem eura te da se mijenjaju pojedini zakoni i drugi propisi koji se pozivaju na nacionalnu valutu.

U skladu s tim, u razdoblju koje prethodi uvođenju eura Vlada RH predložit će Hrvatskom saboru donošenje zakona kojim se uređuje uvođenje eura u Hrvatskoj. Tim zakonom u hrvatsko zakonodavstvo prenijet će se glavne odrednice postupka koje je utvrdilo Vijeće EU-a, a kojima će se urediti datum uvođenja eura i utvrđeni fiksni tečaj konverzije između kune i eura, propisat će se pravilo o preračunavanju cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti, utvrdit će se trajanje prijelaznog razdoblja u kojemu će se u optjecaju istodobno nalaziti kuna i euro te će se propisati obveza dvojnog iskazivanja cijena i način praćenja njezine primjene. Zakon o euru sadržavat će i odredbu o neprekidnosti ugovora i drugih pravnih instrumenata.

Osim donošenja zakona o euru, za potrebe pune prilagodbe hrvatskog zakonodavstva uvođenju eura bit će potrebno izmijeniti niz drugih zakona i podzakonskih propisa koji sadržavaju odredbe povezane s kunom. Prilagodbe će tako biti neophodne u propisima kojima se uređuje platni promet, porezni sustav, tržište kapitala, financijski sustav i trgovačko pravo. Nadalje, propisi u području monetarne politike uskladit će se s propisima ESB-a jer će od dana uvođenja eura HNB, kao dio Eurosustava¹¹, sudjelovati u oblikovanju i provođenju zajedničke monetarne politike europodručja. Prilagodbe propisa iz područja supervizije i sanacije banaka bile su preduvjet za uspostavu bliske suradnje s ESB-om i ulazak u ERM II, pa je taj postupak već ranije dovršen.

S druge strane, propise koji samo u manjoj mjeri sadržavaju odredbe povezane s kunom neće biti neophodno mijenjati u razdoblju do uvođenja eura jer će zakonom o euru biti propisano da se iznosi iskazani u kunama smatraju iznosima u eurima s primjenom fiksnog tečaja konverzije. Odredbe tih propisa prilagodit će se uvođenju eura kada se propis bude mijenjao ili dopunjavao zbog neke druge potrebe.

U svrhu osiguranja transparentnosti i lakšeg praćenja cijelog postupka, tijela državne uprave, HNB, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (nadalje: Hanfa) i ostala

¹¹ Eurosustav čine ESB i nacionalne središnje banke država europodručja.

tijela s javnim ovlastima bit će dužna dostaviti Ministarstvu financija popis postojećih zakona i podzakonskih propisa koji se odnose na područja njihovih nadležnosti, a koji sadržavaju odredbe povezane s kunom.

4. ZADACI I ODGOVORNOSTI POJEDINIH DIONIKA

4.1. Koordinacija pripremnih aktivnosti za uvođenje eura

Nacionalno vijeće za uvođenje eura

Za planiranje, praćenje i koordinaciju provedbe svih aktivnosti u procesu uvođenja eura bit će zaduženo nekoliko koordinacijskih tijela. Središnju će ulogu imati Nacionalno vijeće za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (nadalje: Nacionalno vijeće), osnovano u svibnju 2018. godine, kojim predsjedava predsjednik Vlade Republike Hrvatske, a u čijem radu sudjeluju guverner HNB-a, ministri iz relevantnih resora te po jedan predstavnik Hrvatske udruge poslodavaca (nadalje: HUP) i sindikalnih središnjica. Nacionalno vijeće donijet će strateške smjernice povezane s pripremom za uvođenje eura te utvrditi rokove za dovršetak pojedinih aktivnosti. U tu svrhu Nacionalno vijeće ustrojiti će upravljački odbor i koordinacijske odbore te na prijedlog vodećih institucija imenovati glavne koordinate odbora.

Upravljački odbor

Upravljački odbor, koji će biti ustrojen od strane Nacionalnog vijeća te će mu biti izravno podređen, imat će zadaću na operativnoj razini nadzirati proces i usklađivati rad koordinacijskih odbora. Sastojat će se od tri člana, glavnoga koordinatora iz Ureda predsjednika Vlade RH, te po jednog predstavnika Ministarstva financija i HNB-a. Upravljački će odbor u redovitim vremenskim razmacima obavještavati Nacionalno vijeće o ostvarenom napretku i, po potrebi, tražiti od Nacionalnog vijeća smjernice povezane s pripremom i provedbom aktivnosti u specifičnim područjima.

Slika 1. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura

Koordinacijski odbori

Nacionalno vijeće ustrojiti će šest koordinacijskih odbora. U radu tih odbora sudjelovat će predstavnici institucija nadležnih za provedbu aktivnosti iz djelokruga rada odbora. Pritom će svaki koordinacijski odbor imati svoju vodeću instituciju koja će predložiti ustrojavanje koordinacijskog odbora, imenovanje glavnoga koordinatora odbora te će biti zadužena za osiguravanje administrativne potpore za rad odbora. Svaki će koordinacijski odbor u svom području koordinirati izradu akcijskog plana i provedbu aktivnosti predviđenih tim planom, a sve s ciljem uspješnog uvođenja eura. Koordinacijski odbori redovito će informirati o svom radu Upravljački odbor, koji će u ime Nacionalnog vijeća na operativnoj razini usklađivati njihove aktivnosti.

Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca bit će zadužen za uspostavu suradnje među glavnim sudionicima u postupku opskrbe gospodarstva i građana novčanicama i kovanim novcem eura te povlačenja kuna iz optjecaja. Hrvatska narodna banka, kao vodeća institucija za to područje, predložit će ustrojavanje odbora, kao i imenovanje glavnoga koordinatora odbora te će pružati administrativnu potporu za rad odbora. U radu ovog odbora uz HNB sudjelovat će banke, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo financija, Hrvatska gospodarska komora (nadalje: HGK), Hrvatska pošta d.d. i Fina. U slučaju potrebe u rad odbora mogu se uključiti i druge institucije, odnosno vanjski suradnici. HNB će organizirati nabavu odnosno proizvodnju novčanica i kovanog novca eura, a potom i opskrbiti eurima banke. Ovaj će odbor u svom djelovanju intenzivno surađivati s ESB-om. Naime, nakon što postane izvjesno da će Hrvatska dobiti pozitivnu ocjenu Vijeća EU-a o ispunjavanju kriterija za uvođenje eura intenzivirat će se

komunikacija i suradnja HNB-a i ESB-a s ciljem što učinkovitije organizacije nabave novčanica eura, predopskrbe banaka gotovim novcem te prilagodbe platnih sustava.

Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe nadzirat će aktivnosti povezane s usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva za uvođenje nove valute. Ministarstvo financija kao vodeća institucija u području zakonodavnih prilagodbi predložit će ustrojavanje ovog odbora, imenovanje glavnoga koordinatora odbora te će pružiti administrativnu potporu za rad odbora. U radu odbora sudjelovat će i druga ministarstva – uključujući Ministarstvo pravosuđa i uprave i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja – kao i HNB, Hanfa, predstavnici banaka, Državni inspektorat i Ured za zakonodavstvo Vlade RH, a prema potrebi u rad odbora uključit će se i druge institucije, odnosno vanjski suradnici. Svaka od navedenih institucija sudjelovat će u izradi nacрта izmjena zakona i podzakonskih propisa u okviru svojih nadležnosti. Koordinacijski odbor trebat će osigurati da svi nacrti izmjena zakona koji se tiču priprema za uvođenje eura budu podneseni Vladi RH najkasnije pet mjeseci prije dana uvođenja eura.

Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države treba, među ostalim, omogućiti nesmetan prijelaz javnih financija i državne statistike na euro te osigurati da sva tijela koja su uključena u sektor opće države na vrijeme prilagode svoje informatičke i računovodstvene sustave za poslovanje u novoj valuti. Ministarstvo financija će predložiti ustrojavanje ovoga koordinacijskog odbora, kao i imenovanje glavnoga koordinatora odbora te će pružiti administrativnu potporu za rad odbora. Uzimajući u obzir važnost mjera za zaštitu potrošača u postupku uvođenja eura, potrebno je osigurati i to da sva tijela s javnim ovlastima – uključujući jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i poduzeća u njihovu vlasništvu – ispravno preračunaju cijene svojih usluga iz kuna u eure, kao i da poštuju obvezu dvojnog iskazivanja cijena u propisanom razdoblju. Ovaj će koordinacijski odbor uz predstavnike Ministarstva financija u svoj rad uključiti i predstavnike Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Državnog zavoda za statistiku (nadalje: DZS), Fine i HNB-a. Po potrebi u rad odbora mogu se uključiti i druge institucije i vanjski suradnici.

Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava nadzirat će provođenje prilagodbi nužnih za uspješnu tranziciju financijskog sustava na euro, što među ostalim uključuje pripremu financijskih institucija za primjenu pravila o dvojnog iskazivanju cijena, prilagodbu njihovih informatičkih sustava za uvođenje eura, konverziju vrijednosti financijskih instrumenata (depoziti, krediti, dionice, obveznice, udjeli u investicijskim i mirovinskim fondovima) iz kuna u eure te aktivnosti u dijelu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Ministarstvo financija će predložiti

ustrojavanje ovog koordinacijskog odbora i imenovanje glavnoga koordinatora odbora te će pružati administrativnu potporu za rad odbora. U rad odbora osim predstavnika Ministarstva financija bit će uključeni predstavnici HNB-a, Hanfe, Fine, Središnjega klirinškoga depozitarnog društva (nadalje: SKDD), HGK, Hrvatske udruge banaka (nadalje: HUB), Hrvatskog ureda za osiguranje, Zagrebačke burze d.d. i udruženja koja okupljaju društva za upravljanje mirovinskim fondovima, društva za upravljanje investicijskim fondovima i brokere. Prema potrebi u rad odbora uključit će se i druge institucije odnosno vanjski suradnici.

Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača bavit će se pripremom nefinancijskog sektora gospodarstva za uvođenje nove valute. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja kao vodeća institucija za to područje predložit će ustrojavanje odbora i imenovanje glavnoga koordinatora odbora te će pružiti administrativnu potporu za rad odbora. U rad odbora bit će uključena državna i javna tijela koja se bave zaštitom potrošača u okviru svoje nadležnosti, HNB, DZS, Hanfa te predstavnici banaka i gospodarskih udruženja. Prema potrebi u rad odbora uključit će se i druge institucije odnosno vanjski suradnici. Zadatak je ovog odbora pobrinuti se da poduzeća budu pravodobno obaviještena o promjenama koje ih očekuju u postupku uvođenja eura i potaknuti ih na etično ponašanje kada je riječ o konverziji cijena. Vezano za potonje, izradit će se etički kodeks za uvođenje eura. Prijelaz na dvojno iskazivanje cijena jedna je od većih promjena koje očekuju poduzeća, a iziskivat će tiskanje novih cjenika i prilagodbu blagajni da bi u razdoblju dvojnog iskazivanja cijena mogla izdavati račune u objema valutama. Osim toga, poduzeća će morati softverski nadograditi informatičke i računovodstvene sustave kako bi od dana uvođenja eura bili spremni obrađivati financijske podatke u novoj valuti. U okviru ovog odbora Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u suradnji s udruženjima gospodarstvenika (HGK, HUP, Hrvatska obrtnička komora – nadalje: HOK) pozvat će poduzeća da se dragovoljno pridruže kampanji koja će promicati ispravno preračunavanje cijena. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja organizirat će detaljno praćenje cijena i etičnosti poslovanja poduzeća kada je riječ o preračunavanju cijena te će o svojim saznanjima redovito informirati javnost.

Koordinacijski odbor za komunikaciju organizirat će opsežnu informativnu kampanju čiji je cilj upoznati cjelokupnu javnost sa svim bitnim činjenicama povezanim s postupkom uvođenja eura. Najvažnije informacije koje se tijekom kampanje trebaju prenijeti građanima i poduzećima jesu točan datum uvođenja eura, fiksni tečaj konverzije, informacije o tome gdje će se i kada novčanice i kovani novac kuna moći zamijeniti za eure, o apoenima i osnovnim obilježjima novčanica i kovanog novca eura, što će se dogoditi s kreditima i depozitima koji su nominirani u kunama te kakve će mjere biti

poduzete u svrhu sprječavanja rasta cijena. U informativnoj kampanji koristit će se svim kanalima informiranja kako bi se obuhvatile i najranjivije skupine, kao što su umirovljenici, osobe koje žive u izoliranim područjima i osobe s invaliditetom. Ured predsjednika Vlade RH imat će vodeću ulogu u ovom odboru tako što će njegov predstavnik biti glavni koordinator odbora te će Ured pružati administrativnu potporu radu odbora. Uz predstavnike Ureda predsjednika Vlade RH u rad odbora bit će uključeni predstavnici HNB-a, Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Državnog inspektorata, banaka, HGK-a, HUP-a, HOK-a, Fine, predstavnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i predstavnika vanjske agencije za odnose s javnošću koja će biti odabrana na temelju javnog natječaja. Prema potrebi u rad odbora uključit će se i druge institucije odnosno vanjski suradnici. Odbor će u organizaciji komunikacijskih aktivnosti surađivati s Europskom komisijom i ESB-om koji će nadležnim tijelima dati na raspolaganje brošure i audiovizualne materijale o euru te sudjelovati u organizaciji konferencija i drugih informativnih aktivnosti. Osim toga, Europska komisija podmirit će dio troškova pojedinih aktivnosti u okviru informativne kampanje.

4.2. Hrvatska narodna banka

4.2.1. Organizacija zamjene valute

HNB je nositelj aktivnosti povezanih s nabavom odnosno proizvodnjom novčanica i kovanog novca eura, opskrbom banaka gotovim novcem eura, povlačenjem kuna iz optjecaja i njihovim zbrinjavanjem. Opskrba gotovim novcem provodit će se na temelju ugovora o predopskrbi koji će HNB sklopiti sa svakom bankom pojedinačno. Banke će u zamjenu za gotov novac koji će im biti dodijeljen u postupku predopskrbe morati založiti odgovarajuće instrumente osiguranja (*vidjeti u 6.1. Predopskrba banaka i posredna predopskrba poduzeća, Fine i Hrvatske pošte d.d. novčanicama i kovanim novcem eura*). Predopskrba banaka eurima preduvjet je da bi banke od dana uvođenja eura mogle mijenjati gotov novac u potrebnom obujmu za građane i poduzeća. Predopskrba banaka važna je i zato da bi one mogle na vrijeme opskrbiti gotovim novcem svoje klijente iz sektora nefinancijskih poduzeća, poglavito trgovce, koji će počevši od dana uvođenja eura u transakcijama s kupcima biti dužni vraćati isključivo eure.

Suradnja između HNB-a, banaka i ostalih sudionika u gotovinskom ciklusu bit će vrlo intenzivna i u postupku povlačenja novčanica i kovanog novca kuna iz optjecaja. Povlačenje kuna iz optjecaja početak će u mjesecima prije dana uvođenja eura jer se očekuje da će građani dio gotovog novca pohraniti u banke prije službenog prelaska na euro. Tome će pridonijeti i javna kampanja koja će početi otprilike šest mjeseci prije

uvođenja eura, a kojom će se građane nastojati potaknuti da višak gotovog novca kuna pohrane na kunske račune kod banaka prije samog uvođenja eura i tako pridonese brzom i efikasnom prelasku na euro. Građane će se također informirati o tome da nema potrebe da pretvaraju kune u eure prije dana uvođenja eura, jer će u tom slučaju snositi nepotrebne troškove. Naime, iako će fiksni tečaj konverzije biti poznat otprilike šest mjeseci prije dana uvođenja eura, u razdoblju do službenog prelaska na euro banke neće biti dužne primjenjivati taj tečaj nego će, kao i obično, uslugu zamjene valute pružati prema kupovnom odnosno prodajnom tečaju koji samostalno određuju. Stoga, budu li građani htjeli zamijeniti kune za eure prije dana uvođenja eura, oni će pritom snositi trošak koji je jednak razlici između prodajnog tečaja banke (ili ovlaštenog mjenjača) i fiksnog tečaja konverzije. Počevši od dana uvođenja eura zamjena valute obavljat će se prema jedinstvenom fiksnom tečaju konverzije i bez naknade, i za gotov novac, i za depozite. Građanima se stoga preporučuje da pričekaju službeno uvođenje eura i tako izbjegniju nepotrebne transakcijske troškove.¹²

HNB će i izravno za građane mijenjati kune u euro bez naknade, ali tek nakon što banke, Fina i Hrvatska pošta d.d. prestanu pružati tu uslugu, odnosno nakon što istekne prvih godinu dana od dana uvođenja eura. Krajnji rok za zamjenu novčanica kod HNB-a neće biti utvrđen, što znači da će ta mogućnost biti trajno na raspolaganju. Krajnji rok za zamjenu kovanog novca kod HNB-a bit će tri godine od dana uvođenja eura.

Preustroj infrastrukture za bezgotovinski platni promet važan je dio priprema središnje banke za uvođenje eura. HNB je već osigurao infrastrukturne uvjete za obračun velikih plaćanja u eurima. Naime, HNB se u veljači 2016. priključio sustavu TARGET2, kojim se služe središnje banke i poslovne banke u europodručju za namiru platnih transakcija u eurima. Preciznije rečeno, uspostavljena je nacionalna komponenta tog sustava – TARGET2-HR. Uvođenjem eura kao nacionalne valute platni sustavi u kunama – Hrvatski sustav velikih plaćanja (nadalje: HSVP) i Nacionalni klirinški sustav (nadalje: NKS) – prestat će s radom, a s radom će nastaviti samo platni sustavi u eurima (TARGET2-HR, EuroNKS i NKSInst¹³). Sva novčana sredstva na računima sudionika u HSVP-u danom uvođenja eura pretvorit će se u eure prema fiksnom tečaju konverzije te prenijeti na račune sudionika u platni sustav TARGET2-HR. Osim navedenog, uspostavljena su i plaćanja u eurima u skladu sa SEPA standardima za kreditne transfere (SEPA – engl. *Single Euro Payments Area* – jedinstveno područje plaćanja u eurima), čime su zadovoljeni svi uvjeti za izvršavanje plaćanja u eurima.

¹² Od dana uvođenja eura ovlašteni mjenjači više neće imati pravo mijenjati kune za eure i obratno jer će euro postati domaća valuta. Mjenjači će trgovati isključivo stranim sredstvima plaćanja, kao što su, primjerice, američki dolar i švicarski franak.

¹³ Platni sustav NKSInst obračunava i namiruje transakcije u kunama te će u trenutku uvođenja eura postati platni sustav u eurima.

4.2.2. Izrada prijedloga zakonodavnih izmjena

Uvođenje eura kao službene valute donijet će promjene u nekoliko područja iz nadležnosti središnje banke. Okvir za provođenje monetarne politike potpuno će se uskladiti s monetarnim okvirom ESB-a, a gotovinski i bezgotovinski platni promet u cijelosti će prijeći na nove sustave uspostavljene za transakcije u novoj valuti (TARGET2-HR, EuroNKS i NKSInst). Da bi realizacija tih promjena bila moguća, nužno će biti izmijeniti nekoliko zakona i podzakonskih propisa, dok će neki od podzakonskih propisa u potpunosti prestati važiti.

U razdoblju uoči ulaska Hrvatske u ERM II Zakon o HNB-u, Zakon o kreditnim institucijama i Zakon o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava izmijenjeni su kako bi se, u skladu s pravilima bankovne unije, uredila raspodjela odgovornosti za superviziju nad bankama u Hrvatskoj odnosno za njihovu sanaciju. Nadalje, podzakonski propisi koji trenutno uređuju provođenje monetarne politike u Hrvatskoj danom uvođenja eura prestat će važiti jer će HNB tada preuzeti pravni okvir za provođenje zajedničke monetarne politike Eurosustava. HNB će definirati pravila za sudjelovanje domaćih banaka u monetarnim operacijama Eurosustava. S obzirom na to da je instrumentarij monetarne politike HNB-a vrlo sličan onome Eurosustava, prelazak na monetarne operacije Eurosustava za hrvatske banke neće biti velika promjena. HNB će preuzeti ESB-ov popis prihvatljivih instrumenata osiguranja koji se razlikuje od popisa koji trenutno primjenjuje HNB. To, među ostalim, znači da će se nakon uvođenja eura hrvatske banke u kreditnim operacijama Eurosustava kao instrumentom osiguranja moći koristiti utrživim dužničkim instrumentima izdavatelja iz Europskog gospodarskog prostora te neutrživom imovinom (npr. kreditnim potraživanjima) dužnika iz europodručja, i to isključivo investicijskog rejtinga. Naposljetku, uzimajući u obzir znatne promjene koje će nastupiti u gotovinskom i bezgotovinskom platnom prometu, HNB će u razdoblju do uvođenja eura sudjelovati u pripremi nacрта izmjena propisa iz tog područja.

4.3. Banke i nebankovne financijske institucije

4.3.1. Administrativne prilagodbe

Banke će imati središnju ulogu u postupku konverzije jer će one provesti glavninu transakcija zamjene kunskoga gotovog novca za građane i poduzeća, kao i konverziju kunskih depozita (*vidjeti u 6. Postupak konverzije kuna u eure*). Međutim, osim što će se morati logistički pripremiti za zamjenu valute, banke će trebati provesti i niz drugih prilagodbi. Primjerice, banke će, kao i svi ostali subjekti, u razdoblju dvojnog

iskazivanja cijena biti dužne iskazivati iznose u objema valutama. Ta obveza odnosit će se na sve dokumente koji nastaju kao rezultat odnosa banke s klijentom, kao što su izvješća o stanju na tekućem, žiroračunu ili štednom računu, izvješća o stanju duga po kreditu i potvrde o obavljenim transakcijama u poslovnici ili na bankomatu.¹⁴ Osim banaka, obvezu dvojnog iskazivanja vrijednosti imat će institucije za elektronički novac, institucije za platni promet, osiguravajuća društva, mirovinski i investicijski fondovi te leasing i faktoring društva. Usklađivanje banaka i nebankovnih financijskih institucija s pravilima o dvojnomo iskazivanju cijena iziskivat će softverske prilagodbe te ažuriranje cjenika u fizičkom i elektroničkom obliku. Iako će se pravilo o dvojnomo iskazivanju cijena primjenjivati godinu dana nakon uvođenja eura, od dana uvođenja eura sve bezgotovinske transakcije izvršavat će se isključivo u eurima, a nakon isteka razdoblja dvojnomo optjecaja i sve gotovinske transakcije.

U tjednima uoči uvođenja eura, banke, osiguravajuća društva, društva za upravljanje mirovinskim i investicijskim fondovima te leasing i faktoring društva svojim će klijentima morati dostaviti sve informacije koje se tiču preračunavanja njihovih potraživanja i obveza u novu valutu. Banke će tako svoje klijente morati obavijestiti da će se njihova kunska sredstva na tekućim, žiroračunima i štednim računima u cijelosti pretvoriti u eure na dan uvođenja eura. Vrlo je važno i da svoje klijente pravodobno obavijeste o tome da će postojeći ugovori o kuskim kreditima i kreditima s valutnom klauzulom u eurima nastaviti vrijediti i nakon uvođenja eura, ali da će se plaćanja po tim kreditima ubuduće izvršavati u eurima.¹⁵ Ako se neki ugovori o kreditu ipak budu trebali mijenjati, troškove povezane s izmjenom ugovora neće snositi klijenti banaka, već će ih snositi banke. Kada je riječ o kuskim kreditima kod kojih je kamatna stopa vezana uz neki od parametara, banke će biti dužne klijentima dostaviti i informacije o tome koji će se parametar, u skladu sa zakonom o euru, ubuduće primjenjivati na njihove kredite (*vidjeti u 6.2. Konverzija gotovog novca, depozita i kredita*).

4.3.2. Logističke i infrastrukturne prilagodbe

Banke će se morati logistički pripremiti za sudjelovanje u zamjeni gotovog novca. U postupku predopskrbe, koji će početi četiri mjeseca prije dana uvođenja eura, banke će od HNB-a zaprimiti određene količine novčanica i kovanog novca eura kako bi mogle

¹⁴ Pritom neće biti nužno u obje valute prikazivati promete po bankovnim računima jer će građani svoju potrošnju moći pratiti putem računa na kojima će biti zadovoljena obveza dvojnomo iskazivanja cijena.

¹⁵ Tijekom razdoblja dvojnomo optjecaja, dakle u prva dva tjedna od dana uvođenja eura, krediti će se u gotovom novcu moći otplaćivati i u kunama. Nakon isteka razdoblja dvojnomo optjecaja krediti će se i u gotovom novcu moći otplaćivati isključivo u eurima.

unaprijed opskrbiti poduzeća novčanicama i kovanim novcem eura, građane kompletna kovanog novca eura te kako bi počevši od dana uvođenja eura mogle građanima i poduzećima pružati uslugu zamjene kuna eurom u potrebnom obujmu. Banke će raspodijeljeni gotov novac morati primjereno pohraniti te će se obvezati da ga neće pustiti u optjecaj prije dana uvođenja eura. Do dana uvođenja eura taj gotov novac formalno neće biti u vlasništvu banaka, nego HNB-a, što znači da ga banke neće evidentirati kao imovinu u svojim bilancama. Banke će biti dužne osigurati i primjerene kapacitete za pohranu kuskoga gotovog novca primljenog od građana i poduzeća, osobito tijekom prva dva tjedna konverzije.

Uvođenje eura zahtijevat će i prilagodbu mreže bankomata. Naime, bankomati će biti prilagođeni na način da do dana koji prethodi danu uvođenja eura isplaćuju kune, a od dana uvođenja eura isključivo eure. To će osim pravodobne opskrbe bankomata novčanicama eura iziskivati i moguće određene softverske prilagodbe u svrhu udovoljavanja obvezi dvojnog iskazivanja cijena.

Bit će potrebno prilagoditi i infrastrukturu financijskog tržišta. U tom smislu, u razdoblju do uvođenja eura provest će se pripreme aktivnosti za pristupanje sustavu TARGET2-Securities (T2S), kako bi SKDD mogao nastaviti pružati svoje usluge u skladu s tržišnim standardima i nakon uvođenja eura u Hrvatskoj.

4.4. Sektor države

4.4.1. Prilagodbe u području javnih financija

Javne financije u cijelosti će prijeći na novu valutu na sam dan uvođenja eura, dakle bez primjene prijelaznog razdoblja. Od toga dana sve uplate u proračun središnje države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave – ako je riječ o bezgotovinskim platnim transakcijama – kao i sve isplate iz proračuna izvršavat će se isključivo u eurima. Kada je riječ o gotovinskim transakcijama, tijekom razdoblja dvojnog optjecaja uplate u državni proračun moći će se izvršavati i u eurima i u kunama. Uvođenje eura zahtijevat će temeljitu pripremu financijsko-informacijskog sustava državne riznice putem kojeg se provode sve transakcije s proračunskim korisnicima. Promjene će biti nužne i u okviru za vođenje državnog računovodstva koje je također u nadležnosti državne riznice.

Uvođenje eura podrazumijevat će i konverziju svih obveza države koje su nominirane u kunama. Pritom treba naglasiti da se u strukturi hrvatskoga javnog duga samo četvrtina ukupnog duga odnosi na kunske instrumente bez valutne klauzule čija će se glavnica

trebati preračunati u eure. Način konverzije državnih obveznica i drugih vrijednosnih papira u novu valutu opisan je u poglavlju 6.

Svi izvještaji koji se tiču javnih financija, a koji se odnose na razdoblje koje završava prije dana uvođenja eura, sastavljat će se i objavljivati na način da su vrijednosti iskazane u kunama. S druge strane, u izvještajima koji se odnose na razdoblje koje završava nakon uvođenja eura, vrijednosti će morati biti iskazane u eurima. U izvještajima o javnim financijama za godinu u kojoj je euro uveden – ako ti izvještaji obično sadržavaju i usporedne podatke za prethodnu godinu – podaci za tu godinu bit će preračunati iz kuna u eure radi bolje usporedivosti.

U obrascima koje će građani i poduzeća popunjavati u razdoblju nakon uvođenja eura, a odnose se na porezne i druge obveze prema državi odnosno potraživanja od države za razdoblje koje prethodi godini uvođenja eura, iznosi će se morati iskazivati u kunama. Međutim, plaćanja na osnovi tih obveza odnosno potraživanja izvršavat će se u eurima, pri čemu će iznosi biti preračunati u novu valutu primjenom fiksnog tečaja konverzije.

4.4.2. Izrada prijedloga zakonodavnih izmjena

Uvođenje eura iziskivat će donošenje zakona o euru te izmjene većeg broja postojećih zakona i podzakonskih propisa koji sadržavaju odredbe povezane s kunom kao službenom valutom. Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo financija i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja bit će glavni autori i predlagatelji većine zakonodavnih izmjena, dok će ostala tijela pridonijeti njihovoj izradi u skladu sa svojim nadležnostima. HNB će tako dati doprinos pripremi zakonodavnih izmjena iz područja platnog prometa i bankarstva, a Hanfa će sudjelovati u pripremi izmjena koje se tiču tržišta kapitala i nebankovnih financijskih institucija.

4.4.3. Administrativne prilagodbe

Kada je riječ o transakcijama s građanima, sektor države bit će dužan poštivati obvezu dvojnog iskazivanja cijena. Iznosi će se morati iskazivati u objema valutama u svim dokumentima koje javna tijela izdaju građanima, primjerice u rješenjima o povratu poreza i poreznom dugu, potvrdama o isplatama plaća državnim i javnim službenicima i računima za različite usluge koje subjekti javnog sektora pružaju. Obveza dvojnog iskazivanja cijena, osim na ministarstva i druga tijela državne uprave, odnosit će se i na javna poduzeća koja su klasificirana u sektor opće države, poput Hrvatskih autocesta, Autoceste Rijeka-Zagreb i Hrvatske radiotelevizije, ali i na pružatelje komunalnih usluga koji su u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prijelaz na dvojno iskazivanje cijena zahtijevat će odgovarajuće prilagodbe u

financijsko-informacijskim sustavima državnih i javnih tijela, kao i izmjene cjenika i različitih obrazaca.¹⁶

Informatički sustavi koji pružaju podršku računovodstvu moraju biti pripremljeni za dvojno iskazivanje cijena najkasnije šest mjeseci prije uvođenja eura. Dodatne prilagodbe bit će potrebne uoči samog uvođenja eura jer će financijsko-informacijski sustavi javnih tijela morati biti prilagođeni da se služe eurom kao novim zakonskim sredstvom plaćanja. Kao što je istaknuto prije, počevši od dana uvođenja eura sve transakcije u bezgotovinskom platnom prometu izvršavat će se isključivo u eurima. Međutim, kada je riječ o gotovinskim plaćanjima, građani će tijekom prva dva tjedna u transakcijama s tijelima državne uprave i javnim poduzećima moći rabiti obje valute, a vraćat će im se isključivo euro. Javna poduzeća koja u velikom obujmu obavljaju gotovinske transakcije s građanima, poput Hrvatskih autocesta, stoga će se morati na vrijeme opskrbiti novčanicama i kovanim novcem eura. Nakon što istekne 12 mjeseci od dana uvođenja eura, svi cjenici, obrasci i nalozi za plaćanje kojima se koriste subjekti u javnom sektoru ponovo će biti izmijenjeni tako da iznosi u njima budu iskazani isključivo u eurima. Iznimno, vrijednosne karte (npr. prijevozne karte za cestovni i željeznički promet) i državni biljezi koji su se nalazili u prodaji prije uvođenja eura, a na kojima su iznosi iskazani u kunama, vrijedit će i nakon uvođenja eura bez vremenskog ograničenja, pri čemu će se kunski iznosi preračunavati u eure primjenom fiksnog tečaja konverzije.¹⁷

4.4.4. Prilagodbe u službenoj statistici

Uvođenje eura donijet će određene promjene i u sustavu službene statistike Republike Hrvatske. Primjerice, vremenske serije u kojima su podaci iskazani u kunama preračunat će se u eure, pri čemu će DZS, HNB i ostali nositelji službene statistike odrediti za koliko će se godina unazad pojedine serije preračunavati. Počevši od dana uvođenja eura novi statistički podaci unosit će se isključivo u novoj izvještajnoj valuti. U skladu s time, nositelji službene statistike trebat će prilagoditi velik broj izvještajnih obrazaca koji se rabe pri provođenju statističkih istraživanja.

Osim što će morati pretvoriti postojeće serije podataka, nositelji statistike bit će dužni prikupljati i objavljujivati podatke koji se dosad nisu sustavno pratili. Naime, Europska

¹⁶ Nalozi za plaćanje (uplatnice) neće morati sadržavati iznose u objema valutama, s obzirom na to da će obveza dvojnog iskazivanja cijena biti zadovoljena na računu koji je priložen nalogu za plaćanje. Iznimno, ako nalogu za plaćanje nije priložen račun, iznos u dvjema valutama bit će iskazan u polju "opis plaćanja".

¹⁷ Državni biljezi u kunama važit će do potrošnje zaliha.

komisija i ESB u svojim propisima iz područja statistike propisuju dodatne izvještajne zahtjeve za države europodručja i države članice koje žele uvesti euro. Ti se zahtjevi odnose na izradu podataka na detaljnijoj razini dezagregacije i s kraćim rokovima dostave podataka, a u nekim slučajevima i na uspostavljanje potpuno novih statističkih istraživanja. Sve to iziskivat će zahtjevne prilagodbe u mnogim sustavima prikupljanja podataka.

4.5. Sektor poduzeća

4.5.1. Pripreme za dvojno iskazivanje cijena

Pripremne aktivnosti u sektoru nefinancijskih poduzeća neće se znatno razlikovati od aktivnosti koje će poduzimati subjekti u javnom sektoru. Primjerice, kao i subjekti u javnom sektoru, nefinancijska poduzeća bit će dužna prilagoditi se obvezi dvojnog iskazivanja cijena, koja će se početi primjenjivati 30 dana nakon odluke Vijeća EU-a o uvođenju eura, a bit će na snazi sve do 12 mjeseci nakon dana uvođenja eura. Obveza dvojnog iskazivanja cijena relativno će snažnije opteretiti trgovce nego ostala poduzeća jer je broj različitih proizvoda kojima oni posluju veći nego kod drugih poduzeća, što podrazumijeva i veću potrebu za preračunavanjem cijena. Osim na cjenicima u poduzećima, cijene će trebati biti iskazane u objema valutama na cjenicima i promotivnim materijalima koje poduzeća objavljuju na internetskim stranicama i u drugim medijima.

Nadalje, blagajne poduzeća morat će biti prilagođene za dvojno iskazivanje cijena kako bi na računima cijene pojedinih proizvoda, ali i ukupan iznos računa mogli biti iskazani u objema valutama. S druge strane, POS uređaje koji se nalaze na blagajnama trgovina u ovoj fazi neće biti nužno prilagođavati jer će obveza dvojnog iskazivanja cijena biti zadovoljena na glavnom računu. Banke će POS uređaje ažurirati malo kasnije, neposredno prije uvođenja eura, tako da počevši od dana uvođenja eura izvršavaju platne transakcije isključivo u eurima.

Trgovine i drugi pružatelji usluga bit će pozvani pridržavati se etičkoga kodeksa za uvođenje eura, a moći će se i uključiti u kampanju koju će organizirati Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u suradnji s udruženjima gospodarstvenika.

4.5.2. Pripreme za zamjenu valute

Financijsko-informacijski sustavi koji obrađuju financijske informacije u kunama morat će biti pravodobno ažurirani tako da se na dan uvođenja eura počnu služiti eurom kao

službenom valutom. Poduzeća će samostalno snositi trošak informatičkih i svih ostalih prilagodbi vezanih uz uvođenje eura. Nadalje, poduzeća će se morati na vrijeme opskrbiti novčanicama i kovanim novcem eura kako bi od dana konverzije mogla obavljati gotovinske transakcije u novoj valuti. To se ponajprije odnosi na trgovine koje izvršavaju velik obujam gotovinskih transakcija. Pritisak na trgovine bit će posebice znatan u prva dva tjedna od dana uvođenja eura zato što će građani u tom razdoblju moći plaćati i u kunama i eurima, dok će trgovine biti obvezne vraćati isključivo eure, osim ako to zbog praktičnih razloga neće biti u mogućnosti činiti. S ciljem sprječavanja prekomjernog pritiska na trgovine, ali i na banke, u mjesecima prije uvođenja eura provest će se kampanja u kojoj će se građane pozvati da i prije dana uvođenja eura višak gotovog novca kuna pohrane na svoje kunske račune kod banaka. Također, primijenit će se pravilo prema kojemu trgovac u prijelaznom razdoblju u jednoj transakciji s kupcem neće biti dužan primiti više od 50 komada kovanog novca kuna.¹⁸

4.5.3. Financijsko izvještavanje i oporezivanje

Pri sastavljanju financijskih izvještaja za godinu koja prethodi uvođenju eura poduzeća će biti dužna vrijednosti iskazivati u kunama. Počevši od godine u kojoj je euro uveden, financijski će se izvještaji izrađivati korištenjem eura kao nove službene valute. Međutim, u izvještajima za godinu u kojoj je euro uveden – ako ti izvještaji sadržavaju i usporedne podatke za prethodnu godinu – podaci za prethodnu godinu radi bolje usporedivosti bit će preračunati iz kuna u eure prema fiksnom tečaju konverzije. Nadalje, obrasci vezani uz porezne i druge obveze poduzeća prema državi odnosno potraživanja poduzeća od države koji se podnose u godini u kojoj je euro uveden, a tiču se prethodne godine, popunjavat će se u kunama. S druge strane, porezna i sva druga rješenja koja javna tijela donesu na osnovi tih obrazaca prikazivat će iznose i u kunama i u eurima sve dok je na snazi obveza dvojnog iskazivanja cijena. Nakon dana uvođenja eura sva plaćanja na osnovi izdanih poreznih ili nekih drugih rješenja izvršavat će se isključivo u eurima.

¹⁸ Ovo ograničenje proizlazi iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 974/98 od 3. svibnja 1998. o uvođenju eura (SL L 139, 11. 5. 1998., str. 1. – 5.).

5. ZAŠTITA POTROŠAČA

5.1. Pravila o preračunavanju cijena

Način preračunavanja cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti iz nacionalne valute u euro propisan je Uredbom Vijeća EU-a iz 1997. godine.¹⁹ Cijene se preračunavaju u euro primjenom fiksnog tečaja konverzije koji se u većini slučajeva sastoji od šest znamenaka.²⁰ U slučaju Hrvatske to znači da će se fiksni tečaj konverzije sastojati od cijelog broja iza kojeg slijedi pet decimala. Pri preračunavanju cijena fiksni tečaj konverzije treba se rabiti u punom brojčanom iznosu. Preračunavanje cijena primjenom skraćene verzije fiksnog tečaja konverzije, primjerice tečaja zaokruženog na dvije decimalne znamenke, neće biti dopušteno. Tek nakon što se cijene i drugi novčani iskazi vrijednosti preračunaju iz kuna u eure prema fiksnom tečaju konverzije, zaokružuju se na najbliži cent, dakle na dvije decimalne znamenke. U nekim slučajevima cijene i drugi novčani iskazi vrijednosti zaokruživat će se na iznose manje od jednog centa. Primjerice, kada je riječ o udjelima u investicijskim i mirovinskim fondovima, uobičajena je praksa da se vrijednosti tih udjela iskazuju s više od dvije decimalne jer tako vrijednost udjela preciznije odražava kretanje ukupne vrijednosti imovine fonda.

Poduzeća će se poticati da se postupkom preračunavanja cijena ne koriste kako bi prikriveno povećala cijene na štetu potrošača. U tom kontekstu Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja zajedno će s udruženjima gospodarstvenika pozvati poduzetnike da se uključe u kampanju koja će promicati ispravno preračunavanje cijena, a zauzvrat će se moći koristiti logom koji će potrošačima signalizirati da su dio ove kampanje i da su cijene ispravno preračunate u euro. Osim toga, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja organizirat će detaljno praćenje cijena i etičnosti

¹⁹ Council Regulation (EC) No 1103/97 of 17 June 1997 on certain provisions relating to the introduction of the euro.

²⁰ Iznimno, fiksni tečaj konverzije sastoji se od sedam znamenaka ako je prva znamenka tog tečaja broj 0. Primjerice, latvijski lat konvertiran je u euro prema tečaju 0,702804.

poslovanja poduzeća kada je riječ o pitanju preračunavanja cijena u novu valutu, što će započeti provoditi uoči početka razdoblja dvojnog iskazivanja cijena, te će o svojim saznanjima redovito obavještavati javnost. Time će se pridonijeti razumijevanju javnosti o tome da uvođenje eura ne dovodi do rasta cijena. Navedene aktivnosti intenzivno će se provoditi sve do 12 mjeseci nakon uvođenja eura.

Poduzeća koja će pokušati zlorabiti proces uvođenja eura da bi povećala cijene na štetu potrošača snosit će posljedice na način da će se njihova imena moći naći na popisima prijavljenih za lošu poslovnu praksu (tzv. "crne liste") koji će se objavljivati na službenoj web-stranici uvođenja eura (www.euro.hr) i putem drugih kanala informiranja. Naime, osim vodeće uloge nadležnih tijela (Državnog inspektorata i drugih nadzornih tijela) u kontroli provođenja obveze dvojnog iskazivanja cijena i ispravnog preračunavanja, važnu će ulogu imati i potrošači. Građani će moći svoje pritužbe na trgovce i pružatelje usluga za koje smatraju da su neopravdano povećali ili neispravno preračunali cijene prijaviti nadležnim tijelima. Nadležno tijelo će, nakon što utvrdi osnovanost pojedine pritužbe, prema trgovcu odnosno pružatelju usluga na kojega se pritužba odnosi postupati u skladu s ovlastima iz zakona o euru kao i ovlastima danima drugim posebnim propisima te će njegovo ime staviti na "crnu listu". Postojanje takvih popisa poduzetnike će dodatno potaknuti na etično ponašanje u postupku konverzije. Građani će biti pozvani aktivno se uključiti u prikupljanje informacija o neopravdanom povećanju i neispravnom preračunavanju cijena, te će o načinima kako mogu poslati svoje pritužbe biti informirani putem središnje internetske stranice www.euro.hr i drugih kanala informiranja.

Rezultati istraživanja provedenih na uzorku država članica koje su uvele euro upućuju na to da je rizik povećanja cijena relativno jače izražen kod usluga, a osobito usluga u ugostiteljskim objektima i kozmetičkim salonima, usluga pružanja smještaja te rekreacijskih usluga. Nadležna će tijela stoga posebnu pozornost posvetiti praćenju cijena ovih kategorija usluga.

5.2. Dvojno iskazivanje cijena

Dvojno iskazivanje cijena bit će ključna mjera za zaštitu potrošača u postupku uvođenja eura. Uvođenje nove valute može privremeno otežati usporedbu cijena, što bi neka poduzeća mogla pokušati iskoristiti za povećanje vlastite dobiti. S ciljem da to spriječi Vlada RH donošenjem zakona o euru i izmjenama odgovarajućih propisa uvest će obvezu dvojnog iskazivanja cijena. Ta će obveza biti uvedena 30 kalendarskih dana nakon što Vijeće EU-a odluči da Hrvatska zadovoljava potrebne uvjete za uvođenje eura i utvrdi fiksni tečaj konverzije, a ostat će na snazi sve do isteka 12 mjeseci nakon dana

uvođenja eura. Dvojno iskazivanje cijena omogućit će potrošačima da lakše uoče trgovce i ostale poduzetnike koji su neopravdano povećali cijene ili ih neispravno preračunali pri konverziji u novu valutu. Ta se obveza pokazala vrlo učinkovitom u državama članicama koje su dosad uvele euro.

Tri uredbe Vijeća EU-a koje definiraju glavna načela uvođenja eura ne obvezuju države članice na primjenu dvojnog iskazivanja cijena. Međutim, primjena tog pravila snažno se sugerira u Preporuci Europske komisije iz 2008. godine.²¹ U Preporuci Europska komisija napominje da bi obveza dvojnog iskazivanja cijena trebala biti ukinuta najkasnije godinu dana nakon uvođenja eura kako bi se građane potaknulo da se potpuno priviknu na novu valutu.

Tijekom razdoblja dvojnog iskazivanja cijena u trgovinama će cijene biti iskazane i u kunama i u eurima. Pritom će u razdoblju do dana uvođenja eura cijene u kunama biti jače istaknute nego cijene u eurima, a u razdoblju nakon toga vrijedit će obratno. Navedeno isticanje cijena potrebno je urediti zakonom o euru. Dodatno, uz oznaku cijene nalaziti će se fiksni tečaj konverzije kako bi kupci mogli provjeriti jesu li cijene korektno preračunate u novu valutu. Na cjenicima se neće smjeti nalaziti nikakve dodatne informacije koje bi mogle zbuniti potrošače.

Obveza dvojnog iskazivanja cijena odnosit će se na poduzeća, uključujući banke, tijela državne uprave i poduzeća iz javnog sektora. Osim na stavke potrošnje, kao što su računi u trgovinama, računi za komunalne usluge, cjenici i katalogi, dvojno iskazivanje primjenjivat će se i na primanja stanovništva (npr. izvješća o isplati plaća, mirovina ili socijalnih naknada, izvješća o stanju bankovnih računa, izvješća o vrijednosti udjela u investicijskim ili mirovinskim fondovima). Suprotno tome, potvrde koje generiraju POS uređaji neće morati prikazivati iznose u objema valutama jer će poduzeća te informacije ionako biti dužna prikazivati na glavnom računu.

Nadležna tijela detaljno će nadzirati poštivanje obveze dvojnog iskazivanja cijena i postupati u skladu s ovlastima iz zakona o euru kao i ovlastima danima drugim posebnim propisima. Svoj doprinos moći će dati i građani. Ako primijete da pojedina poduzeća ne poštuju propisano pravilo, građani će svoje pritužbe zajedno s dokazima povrede pravila moći dostaviti nadležnim tijelima putem kanala o kojima će biti informirani.

²¹ *Commission Recommendation of 10 January 2008 on measures to facilitate future changeovers to the euro (notified under document number C(2007) 6912) (SL L 23)*

5.3. Informiranje

Iscrpno i redovito informiranje građana o kretanju cijena bit će važan element mjera za zaštitu potrošača. U nekim je državama članicama u razdoblju uoči i neposredno nakon uvođenja eura postojao znatan jaz između stvarnoga i percipiranog rasta cijena. Iako su pod utjecajem uvođenja eura cijene u pravilu samo blago porasle, građani tih država imali su dojam da je došlo do znatnog povećanja razine cijena, a time i do pada životnog standarda. Problem pogrešne percepcije može se ublažiti redovitim informiranjem građana o rezultatima praćenja cijena. Naime, kako je već spomenuto, nadležna će tijela kao i dosad kontinuirano pratiti kretanje potrošačkih cijena, o čemu će u pravilnim vremenskim razmacima obavještavati javnost. Pritom će se, uz stopu inflacije kao agregatnu mjeru kretanja cijena, objavljivati i podaci o kretanju cijena ključnih kategorija dobara i usluga. Ako hrvatski građani budu redovito izloženi točnim informacijama o kretanju cijena, manja je vjerojatnost da će formirati pogrešnu percepciju kao što je bio slučaj u drugim državama članicama. Rezultati praćenja cijena predstavljat će se javnosti te se na taj način smanjuje nepovjerenje i bojazan građana da će se cijene netransparentno povećavati.

Detaljno praćenje cijena i izvještavanje o njihovom kretanju početi će uoči stupanja na snagu obveze dvojnog iskazivanja cijena. Informacije o kretanju potrošačkih cijena, kao i sve informacije vezane uz euro i postupak konverzije, nalaziti će se na službenoj internetskoj stranici uvođenja eura (www.euro.hr). Na istoj stranici objavljivati će se i redovito ažurirati popisi trgovina i drugih poduzeća za koje postoje dokazi da su neopravdano povećali ili neispravno preračunali cijene pri konverziji iz kuna u eure (tzv. "crne liste"). Na istom će mjestu biti dostupne informacije o sudionicima kampanje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i udruženja gospodarstvenika koji su se unaprijed obvezali na ispravno preračunavanje cijena. Ove informacije građanima će se prenositi i drugim kanalima informiranja s ciljem da se obuhvati što veći postotak ukupnog stanovništva (*vidjeti u 7. Informativna kampanja*).

6. POSTUPAK KONVERZIJE KUNA U EURE

6.1. Predopskrba banaka i posredna predopskrba poduzeća, Fine i Hrvatske pošte d.d. novčanicama i kovanim novcem eura

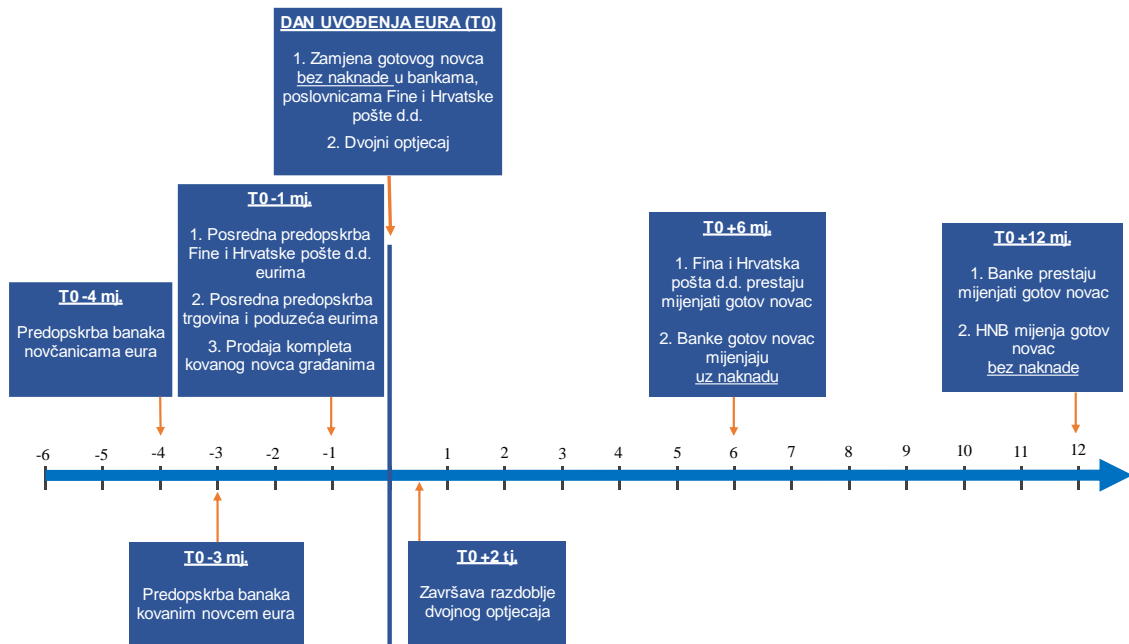
Pravodobna opskrba banaka te Fine, Hrvatske pošte d.d. i poduzeća novčanicama i kovanim novcem eura osnovni je preduvjet za nesmetan prijelaz gotovinskoga platnog prometa na novu valutu. Naime, banke će imati središnju ulogu u postupku zamjene valute jer će tu uslugu pružati bez naknade u svim poslovnicaama tijekom prvih šest mjeseci od dana uvođenja eura. S druge strane, trgovine i ostala poduzeća moraju se pravodobno opskrbiti gotovim novcem eura kako bi počevši od dana uvođenja eura bili sposobni izvršavati gotovinske transakcije u novoj valuti. U takvim uvjetima suradnja između HNB-a, kao institucije zadužene za nabavu novčanica i kovanog novca eura, i banaka, koje će novcem opskrbljivati poduzeća i građane, ključna je za pravodobnu pripremu za prijelaz na novu valutu.

Postupci planiranja inicijalne opskrbe novčanicama eura i inicijalne opskrbe kovanim novcem eura i centa međusobno se razlikuju. Planirane količine novčanica posudit će se od središnje banke Eurosustava na temelju ugovora HNB-a s jednom od nacionalnih središnjih banaka Eurosustava, dok će se kovani novac proizvesti specifično za potrebe uvođenja eura u Hrvatskoj. Naime, za razliku od novčanica eura koje su jednake u svim članicama europodručja, kovani novac eura i centa na naličju (nacionalna strana) prikazuje nacionalne simbole država članica.²² Posuđene količine novčanica vratit će se središnjoj banci Eurosustava kroz proizvodnju povećanih količina novčanica u godinama nakon uvođenja eura. Pripreme za izradu kovanog novca početak će mnogo ranije jer je prije početka proizvodnje potrebno provesti natječaj za izbor dizajna naličja

²² Postojeće kovanice eura koje posjeduju građani, poduzeća i banke mogu se nastaviti koristiti nakon što Hrvatska uvede euro.

kovanog novca eura i centa (tzv. nacionalna strana).²³ Natječaj i konačni odabir dizajna naličja kovanog novca moraju biti dovršeni prije nego što Vijeće EU-a odluči da Hrvatska zadovoljava potrebne uvjete za uvođenje eura i utvrdi fiksni tečaj konverzije – što se u pravilu događa šest mjeseci prije dana uvođenja eura – kako bi se proizvodnja kovanog novca mogla provesti na vrijeme.

Slika 2. Vremenski tijek aktivnosti povezanih sa zamjenom gotovog novca*

Bilješka

* Vremenski raspored aktivnosti izrađen je na osnovi pretpostavke da će Vijeće EU-a fiksni tečaj konverzije utvrditi šest mjeseci prije dana uvođenja eura, kao što je bio slučaj kada su druge države članice pristupale europodručju. Međutim, ne može se isključiti mogućnost da u slučaju Hrvatske fiksni tečaj konverzije bude utvrđen malo kasnije, primjerice dva ili tri mjeseca prije uvođenja eura. U tom slučaju predopskrba banaka novčanicama i kovanim novcem eura također bi započela kasnije nego što je uobičajeno.

** Nakon proteka 12 mjeseci od uvođenja eura gotov novac moći će se mijenjati samo kod HNB-a. Pritom će se kovanice moći mijenjati do isteka tri godine nakon uvođenja eura, a novčanice će se moći mijenjati trajno.

Predopskrba banaka gotovim novcem (engl. *frontloading*) početak će nekoliko mjeseci prije dana uvođenja eura. Pritom će predopskrba novčanicama eura početi četiri mjeseca, a predopskrba kovanim novcem najranije tri mjeseca prije dana uvođenja eura.

²³ HNB će objaviti natječaj za dizajn nacionalne strane kovanog novca, a potom najbolje prijedloge predstaviti građanima, koji će putem ankete moći sudjelovati u odabiru konačnih rješenja.

Predopskrba će se zasnivati na ugovoru o predopskrbi koji će svaka banka sklopiti s HNB-om. U zamjenu za alocirane novčanice i kovani novac banke će morati založiti odgovarajuće instrumente osiguranja u obliku novčanog depozita ili visokokvalitetnih vrijednosnih papira. HNB bankama neće naplaćivati naknadu za predopskrbu gotovim novcem.

Gotovim novcem koji zaprime u postupku predopskrbe banke će se djelomično koristiti za opskrbu Fine i Hrvatske pošte d.d. te svojih klijenata iz sektora poduzeća. U pravnom okviru EU-a postupak u okviru kojeg banke neposredno prije uvođenja eura opskrbljuju poduzeća gotovim novcem službeno se naziva posrednom predopskrbom (engl. *sub-frontloading*). Posredna predopskrba klijenata banaka počet će mjesec dana prije službenog uvođenja eura. Banke će u dogovoru sa zainteresiranim poduzećima, Finom i Hrvatskom poštom d.d. odrediti u kojem će ih iznosu opskrbiti gotovim novcem, a imajući na umu sam proces konverzije gotovog novca i njegovo neometano odvijanje. Nekoliko dana prije dana uvođenja eura banke će moći provesti i tzv. pojednostavljenu predopskrbu (engl. *simplified sub-frontloading*) u kojoj će se poduzećima raspodjeljivati gotov novac u iznosima do 10.000 eura. Pravo sudjelovanja u tom postupku imat će samo mikropoduzeća, dakle poduzeća koja imaju manje od deset zaposlenika i čiji godišnji prihodi nisu veći od dva milijuna eura. Posrednu predopskrbu svojih klijenata banke će obavljati bez naknade.

Premda se građane neće predopskrbljivati gotovim novcem, oni će u bankama te u poslovnicama Fine i Hrvatske pošte d.d. u tjednima uoči uvođenja eura moći pribaviti komplete (tzv. starter komplete) kovanog novca eura i centa s nacionalnim simbolima na naličju. Pritom građani neće plaćati nikakvu naknadu, a vrijednost kompleta bit će preračunata prema fiksnom tečaju konverzije. Tako pribavljenim kovanim novcem građani će se moći koristiti za plaćanja u zemlji i u inozemstvu tek od dana uvođenja eura. Naime, kovani novac eura i centa koji na naličju prikazuje hrvatske nacionalne simbole tek će na dan uvođenja eura postati zakonsko sredstvo plaćanja u Hrvatskoj i ostatku europodručja.

6.2. Konverzija gotovog novca, depozita i kredita

Konverzija gotovog novca odvijat će se dulje vremena, a u te aktivnosti bit će uključeno više subjekata: banke, Fina, Hrvatska pošta d.d., trgovine i HNB. Krajnji rok za zamjenu novčanica neće biti utvrđen jer će građani, nakon isteka prvih 12 mjeseci od uvođenja eura, novčanice kuna moći zamijeniti za eure kod HNB-a u bilo kojem trenutku u budućnosti. S druge strane, zamjena kovanog novca kuna za eure kod HNB-a bit će moguća tri godine nakon dana uvođenja eura. Unatoč vrlo dugim rokovima za

zamjenu, očekuje se da će zamjena kunskoga gotovog novca biti osobito intenzivna tijekom prva dva tjedna od dana uvođenja eura, dakle tijekom razdoblja dvojnog optjecaja. Konverzija kunskih sredstava koja se nalaze na tekućim, žiroračunima, štednim i ostalim računima kod banaka provest će se u cijelosti na dan uvođenja eura prema fiksnom tečaju konverzije.

Banke će zamijeniti najveći dio ukupnoga kunskoga gotovog novca. U prvih šest mjeseci od uvođenja eura banke će gotov novac mijenjati bez naknade, dok će u sljedećih šest mjeseci za tu uslugu moći zaračunavati naknadu. HNB će potaknuti banke da u dijelu poslovnica uslugu zamjene gotovog novca počnu pružati već na sam dan uvođenja eura (1. siječnja), iako je riječ o neradnom danu. Banke će imati pravo ograničiti broj novčanica i kovanica kuna koje će građani i poduzeća moći zamijeniti za eure u jednoj transakciji. Međutim, to ograničenje neće moći biti određeno na razini manjoj od 100 novčanica i 100 kovanica. Ako neki subjekt zatraži zamjenu gotovog novca kuna za eure u količini koja prelazi utvrđeno ograničenje, banka će imati pravo zaračunati naknadu.²⁴ Međutim, banka neće imati pravo zaračunati naknadu ako klijent kunski gotov novac pohranjuje na tekući, žiroračun ili štedni račun u eurima. Drugim riječima, klijenti će kunski gotov novac moći bez ikakvih ograničenja i troškova konvertirati u eure polaganjem na bankovne račune. Novčanice i kovani novac kuna koje prikupe u transakcijama s klijentima banke će prosljeđivati HNB-u.

Banke će svoje bankomate morati opskrbiti novčanicama eura i softverski prilagoditi tako da do dana uvođenja eura isplaćuju samo kune, a nakon toga isključivo eure. Bankomati bi u početku trebali biti opskrbljeni manjim apoenima novčanica eura kako bi se olakšalo funkcioniranje gotovinskoga platnog prometa, osobito u trgovinama, koje će svojim kupcima trebati po mogućnosti uzvrćati isključivo eure. Postoji mogućnost da banke neće uspjeti osposobiti sve bankomate da već prvog dana počnu isplaćivati eure, pa dio bankomata u početku vjerojatno neće biti u funkciji. Međutim, u roku od 48 sati od uvođenja eura bankomati u zemlji trebali bi biti sposobni isplaćivati eure. Kada je riječ o prilagodbi POS uređaja banaka koji se nalaze u trgovinama, banke će njihovu softversku prilagodbu uglavnom moći provesti iz središnjica, dakle bez potrebe za prilagodbom svakog uređaja zasebno.

Osim u bankama, kune će se tijekom prvih šest mjeseci od dana uvođenja eura moći zamijeniti i u poslovnicama Fine i Hrvatske pošte d.d., također bez naknade. Kao i kod banaka, u poslovnicama Fine i Hrvatske pošte d.d. postojat će ograničenje u smislu

²⁴ U slučaju da se pojavi zahtjev za zamjenom iznimno velikog broja komada novčanica i kovanica, tada bi banka imala mogućnost odbiti takvu transakciju, pri čemu minimalno mora zamijeniti 100 komada novčanica i 100 komada kovanica.

broja komada novčanica i kovanica kuna koje će se moći zamijeniti za eure u jednoj transakciji bez naknade.

Tijekom razdoblja dvojnog optjecaja građani će dio kuskoga gotovog novca moći zamijeniti u eure kupujući u trgovinama. U prva dva tjedna od dana uvođenja eura građani će u trgovinama moći plaćati i u kunama i u eurima, dok će trgovine u tim transakcijama trebati po mogućnosti uzvrćati isključivo eure. Na taj način trgovine će zamijeniti dio gotovog novca kuna u eure, što će pospješiti postupak konverzije.²⁵ Ipak, primijenit će se određena ograničenja da bi se spriječila mogućnost da građani prekomjerno optereće trgovine kuskim gotovim novcem. Primjerice, u tom prijelaznom razdoblju trgovine će u jednoj transakciji s kupcem moći primiti najviše 50 komada kovanog novca kuna.

Kunska sredstva na tekućim, žiroračunima i ostalim računima kod banaka, kao i sredstva banaka na računima kod HNB-a, pretvorit će se u eure na sam dan uvođenja eura (tzv. pristup "velikog praska"). Dakle, za razliku od gotovog novca, čija će konverzija trajati tjednima, odnosno mjesecima, sva kunska sredstva na bankovnim računima u eure će se pretvoriti u istom trenutku. Kada je riječ o depozitima čija je kamatna stopa vezana uz neki od postojećih parametara, zakonom o euru bit će uređeno koji će se eurski parametar primjenjivati od dana uvođenja eura. Banke će o svim detaljima konverzije svoje klijente obavijestiti nekoliko tjedana unaprijed, a za samu konverziju neće im naplaćivati naknadu prema rokovima kako je naprijed navedeno. S obzirom na to da će sva kunska sredstva na računima kod banaka biti pretvorena u euro na dan uvođenja eura, u bezgotovinskom platnom prometu neće biti razdoblja dvojnog optjecaja. Počevši od dana uvođenja eura bezgotovinski platni promet u cijelosti će se izvršavati u eurima.

U cilju olakšavanja procesa konverzije gotovog novca u optjecaju šest mjeseci prije uvođenja eura početak će javna kampanja u kojoj će se građane pozvati da u mjesecima prije dana uvođenja eura višak gotovog novca kuna pohrane na kunske račune kod banaka. Naime, kako je ranije pojašnjeno, konverzija gotovog novca logistički je zahtjevniji posao od konverzije depozita, pa se kampanjom želi postići to da u trenutku uvođenja eura u optjecaju bude što je moguće manja količina kuskoga gotovog novca. Ako građani u skladu s tom preporukom budu i prije počeli polagati novac u banke,

²⁵ Neke trgovine iz praktičnih razloga u početku neće moći vraćati isključivo eure. To se posebice odnosi na trgovine locirane u ruralnim i slabije naseljenim mjestima čiji je pristup bankama ograničen, zbog čega postoji mogućnost da neće biti opskrbljene eurima u okviru postupka posredne predopskrbe. Tim će trgovinama biti dopušteno da tijekom razdoblja dvojnog optjecaja osim eura kupcima vraćaju i kune. Međutim, nakon isteka razdoblja dvojnog optjecaja sve trgovine u zemlji moraju biti sposobne gotovinske transakcije izvršavati isključivo u eurima.

priljev gotovog novca u banke i ostale uključene subjekte tijekom prvih tjedana konverzije bit će manji, pa će cjelokupan proces konverzije biti brži i efikasniji. U istoj kampanji građanima će se savjetovati da ne pretvaraju kune u eure prije dana uvođenja eura kako ne bi snosili nepotrebne troškove. Naime, iako će fiksni tečaj konverzije biti poznat nekoliko mjeseci prije prelaska na euro, banke neće biti dužne mijenjati kune po tom tečaju sve do dana uvođenja eura. Stoga će građani koji odluče konvertirati kune u eure u mjesecima prije dana uvođenja eura snositi trošak koji je jednak razlici između prodajnog tečaja koji određuje banka (ili ovlašteni mjenjač) i fiksnog tečaja konverzije. Počevši od dana uvođenja eura konverzija kuna u eure provodit će se bez naknade prema fiksnom tečaju konverzije, i za gotov novac, i za depozite.

U isto vrijeme, i u razdoblju prije dana uvođenja eura slijedom kampanje u kojoj će se građane pozivati da višak gotovog novca kuna pohrane na kunske račune kod banaka, i u razdoblju nakon uvođenja eura, doći će do intenziviranja nadzora i prevencije aktivnosti pranja novca i financiranja terorizma od strane nadzornih tijela u financijskim institucijama. S ciljem osiguravanja kvalitete sustava nadzora i prevencije pranja novca, koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava u svom će akcijskom planu posebnu pozornost dati mjerama u ovom području.

Od dana uvođenja eura svi kunski krediti i krediti s valutnom klauzulom u eurima smatrat će se kreditima u eurima. Prema načelu neprekidnosti ugovora i drugih pravnih instrumenata, uvođenje eura neće utjecati na valjanost postojećih ugovora u kojima se navode iznosi u domaćoj valuti. To, među ostalim, znači da se ugovori o kunskim kreditima i kreditima s valutnom klauzulom u eurima neće morati nužno mijenjati zbog prelaska na euro kao novu službenu valutu²⁶. Putem zakona o euru osigurat će se da se iznosi iskazani u kunama u tim ugovorima automatski preračunaju u iznose u eurima prema fiksnom tečaju konverzije bez naknade za dužnike. Zakon o euru također će regulirati i pitanje kamatne stope u postojećim ugovorima o kreditu. Kod kredita koji su ugovoreni s fiksnom kamatnom stopom tijekom cijelog razdoblja otplate, kamatna stopa ostat će ista. Dakle, kod njih neće biti promjene. Kod kredita s promjenjivom kamatnom stopom, čija je kamatna stopa vezana uz neki od postojećih parametara, zakon o euru odredit će način prilagodbe parametara nakon uvođenja eura. Parametri će se morati modificirati za sve kunske kredite te za eurske kredite kojima je promjenjiva kamatna stopa vezana uz nacionalnu referentnu stopu (NRS) i prosječnu kamatnu stopu na depozite građana. Pritom se financijski položaj dužnika neće smjeti pogoršati.

²⁶ Ako se neki ugovori o kreditu ipak budu trebali mijenjati, troškove povezane s izmjenom ugovora neće snositi komitenti banaka, već banke i leasing društva.

Konkretno, kamatna stopa (koju čini suma varijabilnoga i fiksnog dijela) ostat će jednaka onoj koju bi inače plaćali ili će se malo smanjiti, Okvir 1.).

Okvir 1. Konverzija kunskih kredita i kunskih kredita s valutnom klauzulom s posebnim osvrtom na reguliranje promjenjivih kamatnih stopa nakon uvođenja eura

Zakon o euru, osim što će za ugovore o kreditu urediti preračunavanje iznosa iskazanih u kunama u iznose u eurima prema fiksnom tečaju konverzije (bez troškova za dužnike), regulirat će i pitanje kamatnih stopa. To je osobito važno kod svih ugovora o kreditu u kojima je ugovorena promjenjiva kamatna stopa. Kod ugovora o kreditu ugovorenih uz fiksnu kamatnu stopu ta kamatna stopa ostaje ista, kako je bila inicijalno i ugovorena. Kod ugovora o kreditu ugovorenih s promjenjivom kamatnom stopom, sama kamatna stopa sastoji se od promjenjivog dijela (koji određuje jedan od zakonski dopuštenih parametara) i fiksne marže. Prema odredbama Zakona o potrošačkom kreditiranju promjenjiva kamatna stopa može se vezati uz jedan od sljedećih parametara: EURIBOR, LIBOR²⁷, nacionalnu referentnu stopu (NRS), prinos na trezorske zapise Ministarstva financija i prosječnu kamatnu stopu na depozite građana. Imajući na umu metodologiju za izračun pojedinog parametra, samo uvođenje eura – čime svi kunski depoziti postaju depozitima u euru – zahtijeva iznalaženje adekvatnoga prijelaznog rješenja za nacionalnu referentnu stopu koja se izračunava za kune i eure.²⁸ Za ostale parametre iznalaženje prijelaznih rješenja neće biti potrebno. No, to ne znači da ne treba mijenjati praksu korištenja svih tih parametara. Posebice ako se uzme u obzir praksa u drugim zemljama europodručja, gdje je uobičajeno praktički isključivo korištenje EURIBOR-a kao parametra uz koji se vežu promjenjive kamatne stope.

U tom smislu, zakon o euru propisat će da banke u odnosima s potrošačima od dana uvođenja eura više neće smjeti ugovarati nove kredite s promjenjivom kamatnom stopom koja bi se vezala za NRS, prinos na trezorske zapise Ministarstva financija i za prosječnu kamatnu stopu na depozite građana. Novi krediti s promjenjivom kamatnom stopom u

²⁷ LIBOR je prosječna kamatna stopa po kojoj si globalne banke međusobno posuđuju sredstva i računa se u pet svjetskih valuta (USD, EUR, GBP, JPY i CHF).

²⁸ Adekvatno prijelazno rješenje bit će potrebno iznaći i za prosječnu kamatnu stopu na depozite građana, iako se ona praktički ne primjenjuje.

odnosima s potrošačima banke će nakon uvođenja eura moći ugovarati koristeći se kao parametrom samo EURIBOR-om, kao što je prevladavajuća praksa u svim članicama europodručja, te eventualno u nekim slučajevima koristeći se kao parametrom LIBOR-om.²⁹ U vezi s navedenim, razmotrit će se i potreba izmjene drugih zakona kojima se propisuju dopušteni parametri u ugovornim odnosima s potrošačima. S druge strane, za kredite ugovorene prije uvođenja eura s promjenjivom kamatnom stopom vezanom uz NRS, prinos na trezorske zapise Ministarstva financija ili prosječnu kamatnu stopu na depozite građana, osigurat će se kontinuitet ugovora uz eventualnu prilagodbu parametra odnosno njegove visine, a koji ni u kojem slučaju neće biti na štetu potrošača. No, pritom neće doći do promjene, tj. zamjene ugovorenog parametra drugim parametrom.³⁰

Kod kredita kod kojih je promjenjiva kamatna stopa vezana uz prinos na trezorske zapise neće biti nužno raditi posebnu prilagodbu parametra jer će prinos na trezorske zapise Ministarstva financija biti raspoloživ i nakon uvođenja eura. Naime, kod novih izdanja trezorskih zapisa doći će samo do promjene valute u kojoj su trezorski zapisi izraženi (iz kune u euro). Za razliku od slučaja vezivanja kamatne stope uz prinos na trezorske zapise, kada je kamatna stopa vezana uz NRS (i prosječne kamatne stope na depozite građana koja se u praksi gotovo ne primjenjuje) bit će potrebna manja prilagodba parametra jer će uvođenje eura dovesti do "stapanja" postojećih referentnih stopa za kune i eure. Prilagodba će se provesti s ciljem otklanjanja matematičkog učinka "stapanja" referentnih stopa na promjenu razine referentnih stopa.

Navedena će se prilagodba provesti pri prvoj redovitoj promjeni kamatne stope s novim podacima o NRS-u raspoloživima nakon uvođenja eura. Tom će se prilikom struktura kamatne stope prilagoditi na način da se posljednja primijenjena kamatna stopa definira kao zbroj postojeće fiksne marže i novoga "stopljenog" NRS-a relevantnih obuhvata ("Fizičke osobe", "Fizičke osobe i nefinancijski sektori" i "Sve fizičke i pravne osobe") i ročnosti (3M, 6M ili 12M) za isto razdoblje koje je korišteno pri posljednjoj promjeni kamatne stope. U tu će se svrhu minimalno 30 dana prije uvođenja eura objaviti povijesni sintetički podaci o "stopljenom" NRS-u koji će agregirati stvarne povijesne podatke o NRS-u za kune i eure. Ujedno, kako bi se osiguralo da dužnici ostanu u barem jednako povoljnom financijskom položaju kao što bi bili da nije došlo do efekata "stapanja" NRS-a zbog uvođenja eura, visina će se fiksne marže pri redefiniranju kamatne stope u

²⁹ Uređivanje ovog područja bit će usklađeno s važećom Uredbom (EU) br. 2016/1011 i njezinim izmjenama koje se odnose na, između ostaloga, planirani prestanak pružanja LIBOR-a i predviđeno prijelazno razdoblje njegova korištenja (najmanje do 31.12.2023.), kao i s delegiranim aktima Europske komisije kojima će se eventualno odrediti zamjenske stope za slučajeve koji se ne mogu riješiti na drugi način.

³⁰ Ovdje je riječ o prilagodbi parametra gdje se umjesto prethodnoga kunskog NRS-a rabi eurski NRS. Promjena parametra nastupila bi kada bi se kunski NRS zamijenio, primjerice, EURIBOR-om.

određenim slučajevima smanjiti. Konkretno, ako je novi, "stopljeni" NRS niži od starog NRS-a za relevantnu valutu i ročnost, fiksna će marža ostati ista, pa će se kamatna stopa smanjiti za iznos te razlike. U obrnutom slučaju, ako novi NRS bude viši od starog, fiksna će se marža smanjiti za iznos te razlike kako bi kamatna stopa ostala ista kao što bi bila da nije došlo do "stapanja" NRS-a.

Tablica 1. Ilustrativni primjeri konverzije kunskih kredita i kredita s valutnom klauzulom

Vrsta kredita	Kamatna stopa	Prije uvođenja eura	Nakon uvođenja eura
kredit u kunama	fiksna	Primjer 1.	
		Glavnica = 500.000 HRK Kamatna stopa = 4,2% fiksno	Glavnica = 500.000 / fiksni tečaj konverzije EUR Kamatna stopa = 4,2% fiksno
		Primjer 2.	
	promjenjiva	Glavnica = 500.000 HRK Kamatna stopa = 3,24% promjenjiva [3,0% (fiksna marža) + 0,24% (3M NRS1 HRK)]	Glavnica = 500.000 / fiksni tečaj konverzije EUR Kamatna stopa = 3,22% promjenjiva [3,0% (fiksna marža) + 0,22% (3M NRS1 EUR-novi)]
		Primjer 3.	
		Glavnica = 500.000 HRK Kamatna stopa = 3,51% promjenjiva [3,5% (fiksna marža) + 0,01% (12M TZMF HRK)]	Glavnica = 500.000 / fiksni tečaj konverzije EUR Kamatna stopa = 3,51% promjenjiva [3,5% (fiksna marža) + 0,01% (12M TZMF EUR)]
kredit u kunama s valutnom klauzulom u euru	fiksna	Primjer 4.	
		Glavnica = 70.000 EUR Kamatna stopa = 3,8% fiksno	Glavnica = 70.000 EUR Kamatna stopa = 3,8% fiksno
	promjenjiva	Primjer 5.	
		Glavnica = 70.000 EUR Kamatna stopa = 3,20% promjenjiva [3,0% (fiksna marža) + 0,20% (3M NRS1 EUR)]	Glavnica = 70.000 EUR Kamatna stopa = 3,20% promjenjiva [2,98% (fiksna marža) + 0,22% (3M NRS1 EUR-novi)]
		Primjer 6.	
		Glavnica = 70.000 EUR Kamatna stopa = 2,60% promjenjiva [3,0% (fiksna marža) + (-0,40%) (3M EURIBOR)]	Glavnica = 70.000 EUR Kamatna stopa = 2,60% promjenjiva [3,0% (fiksna marža) + (-0,40%) (3M EURIBOR)]

Bilješka: Općenito, u svim su primjerima uzete hipotetske vrijednosti za iznos glavnice, fiksnih kamatnih stopa i fiksnih marži kod onih kredita gdje postoje promjenjive kamatne stope. Vrijednosti parametara uz koje se vežu promjenjivi dijelovi kamatne stope predstavljaju približne vrijednosti za te parametre u četvrtom tromjesečju 2019. godine.

Primjer 1. je jednostavan slučaj kod kojega nema bitnih promjena zbog uvođenja eura. Jedina je promjena iskaz vrijednosti glavnice koja se automatski preračunava u eure (iz kuna) po fiksnom tečaju konverzije.

Primjer 2. je složeniji slučaj. Osim automatske konverzije glavnice u eure važno je primijetiti da se tromjesečni NRS za "Fizičke osobe" u kunama mijenja u novi tromjesečni NRS za "Fizičke osobe" u eurima nakon uvođenja eura (oznaka EUR-novi važna je zbog razlikovanja u odnosu na seriju NRS-a u eurima koja je postojala prije uvođenja eura, a razlika je u tome što NRS EUR-novi nastaje stapanjem prijašnjih NRS HRK i NRS EUR). S obzirom na to da je vrijednost novog 3M NRS1 EUR-novi (0,22%) manja od vrijednosti 3M NRS1 HRK (0,24%), koja bi inače vrijedila kao referentna vrijednost da nije uveden euro, fiksna marža ostaje ista te dolazi do blagog smanjenja kamatne stope (s 3,24% na 3,22%).

Primjer 3. također je jednostavan slučaj u kojemu dolazi do automatske konverzije glavnice u eurima i promjene parametra dvanaestomjesečnoga trezorskog zapisa Ministarstva financija u kunama na isti u eurima.

Primjer 4. je primjer kredita u kunama s valutnom klauzulom u eurima i s fiksnom kamatnom stopom, tako da kod njega nema apsolutno nikakvih promjena.

Primjer 5. sličan je Primjeru 2. u smislu da je kod njega promjenjivi dio kamatne stope vezan uz NRS, ali u eurima, a ne u kunama, kao što je to bio slučaj u Primjeru 2. Ono što je bitno primijetiti jest da se tromjesečni NRS za "Fizičke osobe" u eurima mijenja u novi tromjesečni NRS za "Fizičke osobe" u EUR-novi nakon uvođenja eura. Također, s obzirom na činjenicu da je vrijednost novog 3M NRS1 EUR-novi (0,22%) veća od vrijednosti 3M NRS1 EUR (0,20%), koji bi inače vrijedio kao referentna vrijednost da nije uveden euro, za iznos od 0,02 postotna boda, fiksna se marža smanjuje za iznos te razlike (0,02 postotna boda). Dakle, u ovom slučaju dolazi do korekcije fiksne marže, koja se smanjuje s 3,0% na 2,98%, čime se osigurava da kamatna stopa ostane ista (3,2%) kao što bi bila da nije došlo do uvođenja eura, odnosno da se ne pogorša financijski položaj dužnika.

Primjer 6. jednostavan je primjer u kojemu postoji vezanje promjenjivog dijela kamatne stope na EURIBOR, tako da u tom slučaju nema promjena.

6.3. Konverzija vrijednosnih papira

Uvođenje eura podrazumijeva konverziju vrijednosti dionica, obveznica, udjela u investicijskim i mirovinskim fondovima te svih ostalih instrumenata tržišta kapitala i novčanog tržišta. Kao i kod preračunavanja cijena, pri konverziji iz kuna u eure koristit će se fiksni tečaj konverzije u cijelosti, dakle primjenom svih pet decimala. Tek nakon što se vrijednost dionice, obveznice ili nekoga drugog instrumenta preračuna u eure primjenom fiksnog tečaja konverzije, vrijednost će se zaokružiti na najbliži cent, odnosno na cijeli euro.

Preračunavanje nominalne vrijednosti provodit će se na temelju odluke izdavatelja vrijednosnog papira. Odluku o preračunavanju nominalne vrijednosti izdavatelj može donijeti najranije na dan kada Vijeće EU-a utvrdi fiksni tečaj konverzije, dakle otprilike šest mjeseci prije uvođenja eura. Međutim, ta odluka neće moći stupiti na snagu prije

dana uvođenja eura. Ako neki vrijednosni papir neće biti konvertiran do dana uvođenja eura, nominalna vrijednost iskazana u kunama smatrat će se vrijednošću u eurima preračunatom prema fiksnom tečaju konverzije. Izdavatelji su dužni nominalnu vrijednost izdanih vrijednosnih papira konvertirati u eure u roku od godinu dana od dana uvođenja eura.

Način preračunavanja nominalne vrijednosti dionica (poslovnih udjela) razlikovat će se ovisno o tome je li riječ o dioničkom društvu ili o društvu s ograničenom odgovornošću. Naime, nominalne i tržišne vrijednosti dionica dioničkih društava nakon preračunavanja u eure zaokruživat će se na dvije decimalne znamenke, dakle na najbliži cent. S druge strane, nominalna vrijednost dionica (poslovnih udjela) društava s ograničenom odgovornošću zaokruživat će se na cijeli euro. Razlika u načinu preračunavanja vrijednosti dionica (poslovnih udjela) proizlazi iz potrebe da se kod dioničkih društava pri konverziji očuva osjetljiva ravnoteža u vlasničkoj strukturi, pri čemu je posebno važno zaštititi interese malih dioničara. Zaokruživanjem vrijednosti na cijeli euro odnosi u složenoj vlasničkoj strukturi dioničkih društava poremetili bi se, dok takav rizik nije prisutan kod društava s ograničenom odgovornošću koja u pravilu imaju znatno manji broj vlasnika.

Vrijednost obveznica, komercijalnih i trezorskih zapisa nakon preračunavanja u eure zaokružiti će se na dvije decimalne znamenke, kao što je slučaj i s dionicama. U slučaju da izdavatelj ne konvertira nominalnu vrijednost dužničkoga vrijednosnog papira do dana uvođenja eura, iznos u kunama smatrat će se iznosom u eurima preračunatim primjenom fiksnog tečaja konverzije. Sva plaćanja na osnovi tih instrumenata – primjerice, otplata kamata ili glavnice – koja dospijevaju na dan uvođenja eura ili kasnije izvršavat će se isključivo u eurima, neovisno o tome je li nominalna vrijednost iskazana u kunama ili eurima.

Udjeli u investicijskim i mirovinskim fondovima nakon preračunavanja u eure zaokruživat će se na iznose manje od jednog centa. Naime, uobičajena je praksa da se vrijednosti tih udjela iskazuju s više od dvije decimale jer tako vrijednost udjela preciznije odražava kretanje ukupne vrijednosti imovine fonda. S obzirom na to da se sada, dok je kuna službena valuta, vrijednosti udjela u fondovima iskazuju s pet decimala, nakon uvođenja eura kao službene valute – čija jedna jedinica vrijedi znatno više od jedne jedinice hrvatske kune – vrijednosti udjela iskazivat će se sa šest decimala.

7. INFORMATIVNA KAMPANJA³¹

7.1. Aktivnosti provedene neposredno nakon objave Eurostrategije

Ciklus edukativnih aktivnosti počeo je krajem listopada 2017., kada je javnosti predstavljena Eurostrategija, a nastavila se sljedećih mjeseci održavanjem niza konferencija i javnih predavanja s istom temom. Cilj tih aktivnosti bio je informirati javnost o tijeku postupka uvođenja eura, potencijalnim učincima eura na građane i poduzeća te o ekonomskim politikama koje su potrebne da bi se članstvo u monetarnoj uniji ostvarilo. Predstavnici HNB-a i HGK održali su predavanja za poduzetnike u gotovo svim županijskim komorama. Organizirana su i predavanja na većem broju fakulteta diljem zemlje, pri čemu je interes studenata i članova akademske zajednice za predavanja o euru bio vrlo velik. Treba naglasiti i to da svakog mjeseca velik broj učenika, studenata i drugih zainteresiranih skupina dolazi na predavanja u HNB, na kojima im se, osim općih informacija o monetarnoj politici u Hrvatskoj, daje i detaljan osvrt na koristi i troškove uvođenja eura.

Navedene aktivnosti važne su zato da bi se građane bolje upoznalo s brojnim koristima uvođenja eura i istodobno otklonilo neke neutemeljene strahove. Naime, koristi koje će hrvatsko gospodarstvo ostvariti uvođenjem eura većinom su makroekonomskoga karaktera – primjerice uklanjanje valutnog rizika, smanjenje rizika za financijsku stabilnost, povećanje konkurentnosti – te vjerojatno nisu potpuno razumljive široj javnosti. Istodobno, znatan postotak građana ima istu bojazan – da će uvođenje eura dovesti do snažnog povećanja cijena – što, prema iskustvima zemalja koje su dosad uvodile euro, nije utemeljena bojazan. Stoga je u razdoblju do uvođenja eura iznimno važno intenzivirati edukativne aktivnosti za široku javnost.

³¹ Glavna načela i način provođenja informativne kampanje detaljnije će biti pojašnjeni u zasebnom dokumentu – Komunikacijskoj strategiji za uvođenje eura u Republici Hrvatskoj.

7.2. Ciljevi informativne kampanje i ciljane skupine

Spomenute edukativne aktivnosti uvod su u opsežnu informativnu kampanju koja će početi ulaskom Hrvatske u tečajni mehanizam ERM II. Glavni je cilj kampanje prenijeti građanima sve važne informacije koje se tiču uvođenja eura. Osim informacija o datumu uvođenja eura i fiksnom tečaju konverzije, koje će biti poznate otprilike šest mjeseci prije uvođenja eura, građanima je potrebno na vrijeme objasniti gdje će i kada moći zamijeniti kunski gotov novac, što će se dogoditi s depozitima i kreditima koji su nominirani u kunama i kako će ih Vlada RH zaštititi od neopravdanog rasta cijena. U kampanji će se posebna pozornost posvetiti upravo podizanju svijesti o mjerama za zaštitu potrošača, s obzirom na to da je u provedenim ispitivanjima javnog mnijenja znatan postotak građana izrazio zabrinutost da bi uvođenje eura moglo dovesti do zamjetnog povećanja razine cijena. Jedna od ključnih mjera za zaštitu potrošača bit će obveza dvojnog iskazivanja cijena, koje će se morati pridržavati sva poduzeća iz privatnoga i javnog sektora (*vidjeti u 5.2. Dvojno iskazivanje cijena*). Osim tijela odgovornih za nadgledanje provedbe obveznoga dvojnog iskazivanja cijena i pravila o preračunavanju cijena, bit će uključeni i potrošači. U odnosu na poduzeća koja ne budu poštivala obvezu dvojnog iskazivanja cijena ili koja budu neopravdano povećala odnosno neispravno preračunavala cijene pri konverziji građani će moći svoje pritužbe, ali i sve upite koji se tiču uvođenja eura u Hrvatskoj, uputiti nadležnim tijelima. Građani će na vrijeme biti informirani o tome na koji način mogu svoje pritužbe i upite dostaviti nadležnim tijelima.

Informativna kampanja provest će se na način da zahvati sve skupine društva. U kampanji će se stoga rabiti različiti instrumenti i kanali komunikacije, uključujući masovne medije (televiziju, radio, novine i internet), informativne plakate, brošure i letke, ali i izravnu poštu, koja je najučinkovitiji kanal prijenosa informacija skupinama poput umirovljenika i osoba koje žive u rijetko naseljenim područjima. Važnu ulogu u informiranju ranjivih skupina poput, primjerice, starijeg stanovništva u udaljenim i slabije naseljenim područjima imat će i predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji će se pobrinuti da se tim osobama prenesu ključne informacije o uvođenju eura. U kampanji će se, među ostalim, rabiti audiovizualni materijali Europske komisije i ESB-a koji su korišteni u informativnim kampanjama drugih država članica. Provođenje kampanje nadzirat će Koordinacijski odbor za komunikaciju (*vidjeti u 4.1. Koordinacija pripremljenih aktivnosti za uvođenje eura*).

U kampanji će se građane objektivno informirati i educirati. Posebno je važno građanima prenijeti sljedeće informacije:

- kada će euro biti uveden i koliko će iznositi fiksni tečaj konverzije
- gdje će se i u kojem roku novčanice i kovani novac kuna moći zamijeniti za eure

- zamjena kuna za eure provodit će se bez ikakvih troškova tek od dana uvođenja eura; svaka zamjena kuna za eure prije tog datuma može uključivati troškove
- zamjena gotovog novca obavljat će se u bankama te u poslovnicama Fine i Hrvatske pošte d.d.
- nakon isteka 12 mjeseci od dana uvođenja eura zamjenu gotovog novca obavljat će isključivo HNB, i to novčanice neograničeno, a kovani novac do isteka tri godine od dana uvođenja eura
- kunska sredstva na računima u bankama u cijelosti će biti pretvorena u eure na sam dan uvođenja eura
- Vlada RH i druga nadležna tijela poduzet će brojne mjere u svrhu zaštite potrošača, od kojih će dvojno iskazivanje cijena biti najznačajnija
- mogućnost podnošenja pritužbi na trgovine i poduzeća koja krše pravilo dvojnog iskazivanja cijena ili su neopravdano povećala/neispravno preračunala cijene iz kuna u eure
- tijekom dvotjednog razdoblja dvojnog optjecaja u trgovinama će se moći plaćati objema valutama
- nakon isteka razdoblja dvojnog optjecaja euro će ostati jedino zakonsko sredstvo plaćanja u Hrvatskoj.

7.3. Vremenski raspored informacijskih aktivnosti

Informativna kampanja imat će tri faze: 1) razdoblje do odluke Vijeća EU-a o uvođenju eura u Hrvatskoj; 2) razdoblje od odluke Vijeća EU-a do dana uvođenja eura; i 3) razdoblje koje počinje na dan uvođenja eura i traje 12 mjeseci.

FAZA 1.

Trajanje u Hrvatskoj:

Počinje ulaskom u ERM II, a završava šest mjeseci prije uvođenja eura (tada Vijeće EU-a donosi odluku o ispunjavanju potrebnih uvjeta za uvođenje eura u Hrvatskoj i utvrđuje fiksni tečaj konverzije; ako Vijeće tu odluku donese kasnije, početak 2. faze kampanje također bi se pomaknuo).

Neke od aktivnosti u ovoj fazi:

- komunikacijske aktivnosti (predavanja, konferencije, tribine, priopćenja, brošure, plaćeni oglasi) u svrhu upoznavanja građana s općim aspektima uvođenja eura:
 - upoznati građane s najvažnijim prednostima uvođenja eura

- pokušati otkloniti neutemeljen strah građana da će se uvođenjem eura znatno povećati cijene
- osvijestiti građane da će Vlada RH poduzeti brojne mjere u svrhu zaštite potrošača (od kojih će dvojno iskazivanje cijena biti najznačajnija)
- pojasniti gdje će se i u kojem roku gotov novac mijenjati
- upozoriti građane da ne mijenjaju gotov novac prije službenog dana uvođenja eura jer zamjena može uključivati troškove
- objasniti što će se dogoditi s postojećim kunkskim depozitima i kreditima, posebice s kreditima s promjenjivom kamatnom stopom
- najaviti primjenu pravila o dvojnomo iskazivanju cijena
- najaviti dvojni optjecaj (kuna i eura) u prva dva tjedna od uvođenja eura
- obavijestiti poduzeća/trgovce da će u razdoblju dvojnog iskazivanja cijena biti dužni cijene iskazivati u objema valutama
- pozvati poduzeća da se uključe u kampanju Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i udruženja gospodarstvenika (HGK, HOK i HUP) u cilju korektnog preračunavanja cijena u novu valutu primjenjujući etički kodeks za uvođenje eura
- informirati javnost o postojanju besplatne telefonske linije i web-stranice (npr. www.euro.hr) na kojima mogu dobiti odgovore na pitanja vezana uz uvođenje eura
- anketno ispitivanje javnog mnijenja.

FAZA 2.

Trajanje u Hrvatskoj:

Počinje 6 mjeseci prije uvođenja eura, a završava na dan uoči uvođenja eura.

Neke od aktivnosti u ovoj fazi:

- najintenzivnija faza
- organizacija skupova:
 - velika konferencija o uvođenju eura tri mjeseca prije dana uvođenja eura
 - Dan eura – organizira se 100 dana uoči uvođenja eura, uključuje niz javnih događanja diljem zemlje
- komunikacijske aktivnosti u svrhu upoznavanja građana s općim aspektima uvođenja eura, kao i u prvoj fazi
- komunikacijske aktivnosti u cilju uključivanja građana u proces uvođenja eura
- informirati građane da će tijekom razdoblja dvojnog optjecaja u trgovinama moći plaćati objema valutama i da će nakon tog razdoblja euro biti jedina službena valuta

- informirati građane da će zamjena gotovog novca biti moguća u bankama (u razdoblju od 12 mjeseci od dana uvođenja eura), te Fini i Hrvatskoj pošti d.d. (u razdoblju od šest mjeseci od dana uvođenja eura)
- informirati građane da će zamjena gotovog novca u HNB-u biti moguća tek nakon isteka 12 mjeseci od dana uvođenja eura
- informirati građane o fiksnom tečaju konverzije po kojemu će se kuna mijenjati u euro (Vijeće EU-a u pravilu ga utvrđuje otprilike šest mjeseci prije uvođenja eura)
- informirati građane (posebice one koji na svojim radnim mjestima rukuju gotovim novcem) o fizičkim obilježjima novčanica i kovanog novca eura
- pozvati građane da što više gotovog novca kuna, posebice kovanog novca, pohrane na kunske račune u bankama prije dana uvođenja eura
- upozoriti građane da ne mijenjaju gotov novac prije službenog uvođenja eura jer zamjena može uključivati troškove
- osigurati mogućnost podnošenja pritužbi u slučaju kršenja pravila dvojnog iskazivanja cijena ili neopravdanog povećanja / neispravnog preračunavanja cijena u novu valutu i pozvati građane da iskoriste tu mogućnost
- informirati javnost o imenima poduzeća koja krše pravilo dvojnog iskazivanja cijena ili su neopravdano povećala / neispravno preračunala cijene
- anketno ispitivanje javnog mnijenja.

FAZA 3.

Trajanje u Hrvatskoj:

Počinje na dan uvođenja eura, a završava 12 mjeseci nakon dana uvođenja eura.

Neke od aktivnosti u ovoj fazi:

- objava podataka o kretanju cijena (u svrhu otklanjanja eventualne percepcije da je prelazak na euro snažno povećao cijene)
- informirati javnost o imenima poduzeća koja krše pravilo dvojnog iskazivanja cijena ili su neopravdano povećala / neispravno preračunala cijene
- identificirati u medijima eventualne netočne informacije o tijeku i učincima zamjene valute i objavljivati priopćenja kojima se netočne informacije demantiraju
- ponoviti važne informacije o rokovima zamjene gotovog novca
- evaluacija informativne kampanje
- anketno ispitivanje javnog mnijenja.

Pravni izvori

Preporuka Komisije od 10. siječnja 2008. o mjerama kojima se olakšavaju budući prelasci na euro (SL L 23, 26. 1. 2008.)

Uredba Vijeća (EZ) br. 1103/97 od 17. lipnja 1997. o određenim odredbama koje se odnose na uvođenje eura (SL L 162, 19. 6. 1997., str. 1. – 3.)

Uredba Vijeća (EZ) br. 2866/98 od 31. prosinca 1998. o stopama konverzije između eura i valuta država članica EU-a koje usvajaju euro (SL L 359, 31. 12. 1998., str. 1. – 2.)

Uredba Vijeća (EZ) br. 974/98 od 3. svibnja 1998. o uvođenju eura (SL L 139, 11. 5. 1998., str. 1. – 5.)

Popis kratica

- DZS – Državni zavod za statistiku
- EMU – ekonomska i monetarna unija
- ERM II – tečajni mehanizam II (eng. Exchange Rate Mechanism II)
- ESB – Europska središnja banka
- EU – Europska unija
- EUR – euro
- EURIBOR – referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu (eng. Euro Interbank Offered Rate)
- EuroNKS – Nacionalni klirinški sustav za obračun platnih transakcija u eurima
- Fina – Financijska agencija
- Hanfa – Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
- HGK – Hrvatska gospodarska komora
- HNB – Hrvatska narodna banka
- HOK – Hrvatska obrtnička komora
- HRK – kuna
- HSVP – Hrvatski sustav velikih plaćanja
- HUB – Hrvatska udruga banaka
- HUP – Hrvatska udruga poslodavaca
- LIBOR – londonska međubankovna ponudbena kamatna stopa koja se obračunava na međusobne kredite banaka koje posluju na londonskom tržištu kapitala (eng. London Interbank Offered Rate)
- NKS – Nacionalni klirinški sustav
- NKSInst – platni sustav koji omogućuje pružateljima platnih usluga kontinuirano izvršenje instant platnih transakcija u kunama
- NRS – nacionalna referentna stopa
- SEPA – jedinstveno područje plaćanja u eurima (eng. Single Euro Payments Area)
- SKDD – Središnje klirinško depozitarno društvo
- TARGET 2 – platni sustav za namiru platnih transakcija u realnom vremenu na bruto načelu (eng. Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system 2)
- TARGET 2-HR – platni sustav za namiru platnih transakcija u realnom vremenu na bruto načelu – hrvatska komponenta (eng. Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system 2-HR)